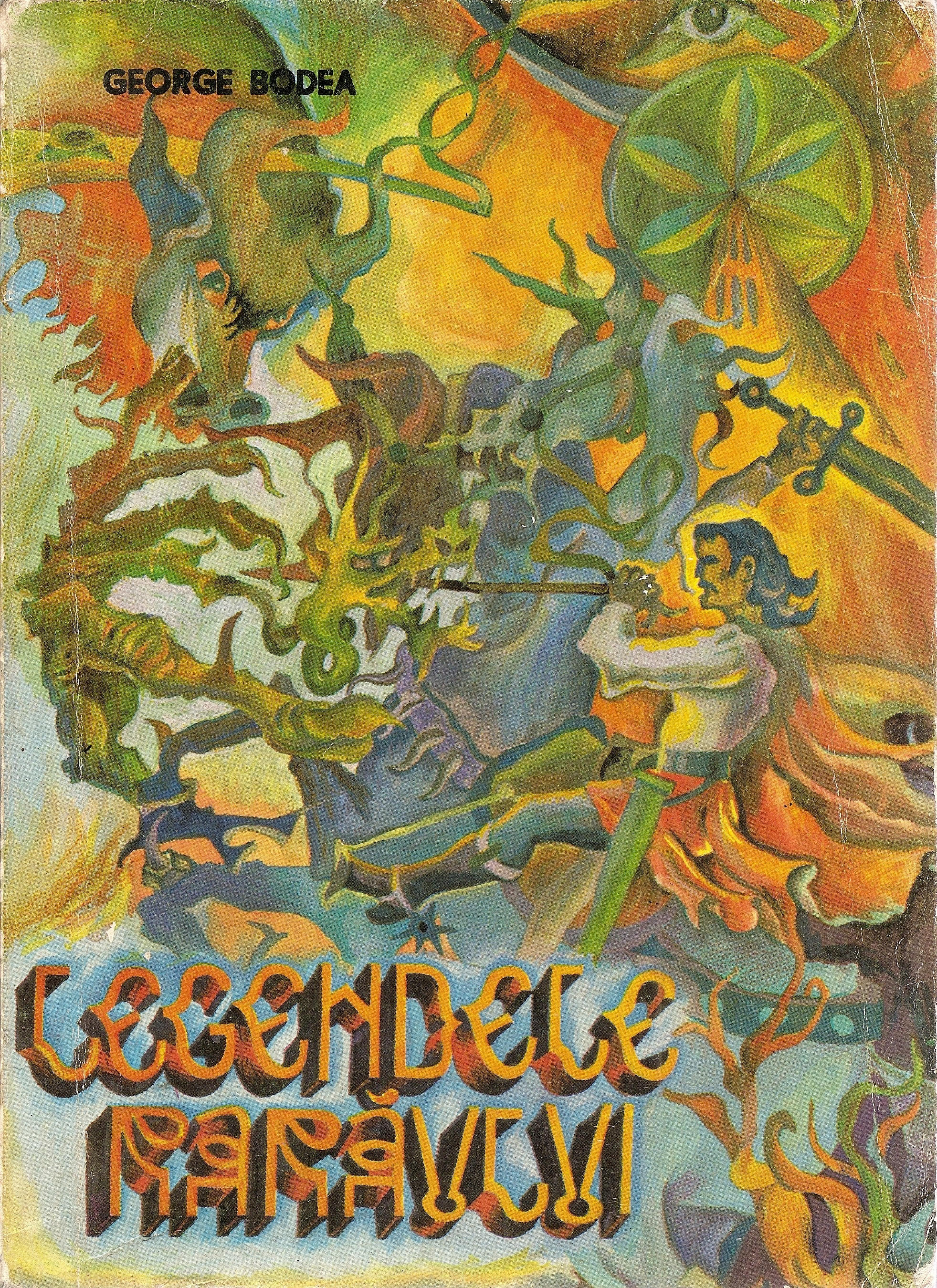

GEORGE BODEA

LEGENDELE PARĂVELI

1234 5678 9012 3456 7890

GEORGE BODEA

LEGENDELE RĂRĂULUI

GEORGE BODEA

*21. Iunie 1986 Ciprian
Serbana A. B. C.*

LEGENDELE RAKAVLI

EDITURA JUNIMEA
IASI • 1981

Copertă și ilustrații
de GRIG BEJENARU

FOCUL VIU

ite o pasăre care întruna coboară dimineața prin fumul de deasupra colibei, și seara iarăși, și-așa toată noaptea, bătînd cu aripi de suflet.

Noi, ciobanii, ne-am însoțit cu focul și fumul, că focul nostru nu trebuie să se stingă de primăvara pînă în toamnă, iar pentru asta trebuie dobîndit cu tot ne-cazul, altfel relele vin asupra noastră și singure. Și-apoi cum să-l prețuiești altfel?

De-o vreme s-aprinde focul cu chibritul, de aceea, zic unii, sînt atîtea rele pe lume, dar mai înainte vreme focul era aprins cu două lemne frecate între ele și focul acela se numea viu, pentru că era aprins de mîină omenească.

Într-o vreme așa făceam: luam un stîlp de brad uscat, ascuțit la capete și crestă, îl puneam între cele două praguri de la intrarea colibei stînei, iar sub pragul de jos puneam iască; înfășuram în jurul stîlpului o frînghie de două ori, chiar de mai multe, lăsînd capetele libere, pentru ca de ele să poată trage doi ciobani, într-o parte și-n alta, pînă cădeau scînteii pe iasca de la talpă și-o aprindeau.

Alții băteau cu ciocanul o bucată de fier pînă se înroșea și aprindeau apoi iasca și iarba uscată.

A rămas din vechime ca focul viu să nu se împrumute nimănui; fiecare stîină trebuie să aibă focul ei, același din primăvară pînă în toamnă, cînd se stinge, ascunzîndu-se în cenușa lui răbușul ca semn al drepteii măsuri și-al întoarcerii noastre în primăvară. Atunci oile or fi iarăși trecute prin fum de foc viu, ca să nu rămîie sterpe și să nu deie lupul la ele.

Anul acesta am aprins focul cu chibritul, dar mă bucur că pasărea de care-ți ziceam coboară la mine și-acum. De vei rămîne cu mine în noaptea aceasta, o să-i auzi filfîitul. Ea vine ca să ia sămînță de foc viu și s-o ducă în cer, pentru ca soarele să aibă mîine putere pentru noi. Am uitat să-ți spun că întîiași și întîiași dată ne-a învățat soarele cum să facem focul, binecuvîntîndu-ne truda celor de pe crestele Rarăului, iar noi am făcut legămînt să-l întoarcem strălucirii sale cît ne-o fi seminția aici.

DRUMUL LUI DRAGOȘ

e vremea lui Han Tătar cel Mare, stăpînul de temut al Hoardei de Aur, în Țara de Sus domnea cu mare nevoie voievodul Olaha.

Din vechime rămăsese în obiceiul oamenilor locurilor Moldovei să trăiască în pace cu toți cei de prin împrejurimi, să nu-și schimbe niciodată locul unde s-au născut pentru un nici un altul sub soare, să-și sporească odraslele și turmele, gîndindu-se întotdeauna cu smerenie la cei ce au fost trăitori mai înainte pe aceste meleaguri și să năzuiască bucuroși către cei care vor veni.

Pe valea Siretului se bătătorea de la un timp un drum care ducea din nordul Europei către tîrgurile cele vestite ale mării dinspre Bizanț, numai că drumul cădea adeseori pe seama tătarilor, doriți de pradă și de cîștig întemeiat pe vărsare de sînge.

Ludovic al ungarilor se gîndi să apere drumul și-i porunci supusului său Dragoș, voievod în ținutul Maramureșului, să se războiască el cu tătarii în numele coroanei.

Voievodul își adună într-o zi bătrînii cei înțelepți, spunîndu-le:

— Iată, noi om merge și-om face dreptate acolo, în țara ce coboară dinspre noi către Mare, pentru că vecinul nostru Olaha nu mai dovedește să taie de unul singur capetele balaurului, ele înmulțindu-se peste măsură. Cine cunoaște drumul?

Îi răspunseră mai mulți, numind tot atîtea drumuri pe care le știau bătute, dar Măria-sa a stat în cumpănă. Lui Dragoș îi trebuia drumul cel mai scurt și mai ascuns, ca să le cadă păgînilor în spate pe neașteptate și să-i mîie apoi către pustietăți.

Sfatul se împrăştie şi nimeni nu cunoscuse încă pe unde, cînd şi cum va porni domnul cu oastea sa, către domoalele văluriri de păduri, fîneţe şi lanuri ale ţării de peste munţi. Vorba-i că nici domnul şi nici boierii cei mari nu călcaseră cu piciorul vreodată drumurile pe care le pomeniseră. Ştiau despre ele de la supuşii lor, care-şi petrecuseră adeseori turmele către şesurile de la apa învolburată a Dunării.

Nimeni nu află pe dată de ceea ce se petrecu a doua zi, cînd domnul Dragoş se îmbracă în haine de păstor, punîndu-şi merinde în desagă şi, după ce mai înainte lăsase vorbă că va sta în odăile sale nestingherit de nimeni într-o cugetare, ieşi pe ascuns din cetăţuie, pornind de unul singur la drumul pe care avea de gînd să-l facă mai tîrziu cu oştenii săi.

Merse el cale de o zi, merse două, pînă ce trecu de culmea Prislopului şi, zărind un bătrîn, care tocmai aprindea focul în faţa colibe sale, îl strigă:

– Vină încoace, moşule!

Dar bătrînul nu se urni din loc, neştiind de poruncă, şi îi răspunse:

– Bună vreme! Cu ce gînduri pe la noi?

– Iaca, rosti păstorul, venind mai aproape, merg la tîrgul Băii. Numai că n-am fost niciodată pînă acolo. Mult mai am a merge?

– Nu tocmai, dar să nu faci drumul peste noapte; îs codrii neguroşi şi cărările ascunse. Vei sta la mine, că prea trăiesc de unul singur. Bucură-mă cu şederea dumitale.

Aşa se făcu de a rămas cel plecat la drum cu treburi grabnice peste noapte în coliba acelui moşneag.

– Cum te cheamă? îl iscodi străinul pe bătrîn.

– Eu îs Ştefan sîn Bogdan, venit încoace din locul ce-i zice Bîrlad, de răul păgînilor. Mulţi au mai fugit odată cu mine, înaintea mea şi după mine, amestecîndu-se cu oamenii munţilor, că doar toţi vorbim o limbă. Loc îi destul în aceste păduri şi a veni vremea să ne întoarcem, iar atuncea un alt Ştefan sîn Bogdan n-a mai umbla fugar ca mine, ci are să-i pună pe cine se cade pe fugă. Aşa se învîrte roata.

— Acuma spune-mi, moșule, care-i drumul, dacă zici că-l știi atît de bine. Mîine de cu zori m-aș scula, să ajung degrabă.

— Apoi, voi merge cu domnia ta pînă dincolo de Măgura Mes-tecănișului, care vine îndată după ce lași în urmă apa Bistriței. De acolo vei coborî în cealaltă parte de unul singur. Ai să dai în cale de stîine întemeiate cum se cade și de o apă pe al cărei fir mergînd vei ajunge către seară la Baia. Trebuie să te grăbești, dar să găsești vreme de a grăi cu unul și cu altul.

A doua zi, cînd se azvîrlea pe cer prima sulită roșiatică, cei doi, călări, erau pregătiți de drum. Și totul a fost așa cum a rostit bătrî-nul în ajun.

La despărțire, bătrînul i-a mai spus:

— Uite, pe aici, prin porțile acestea înalte de piatră, ai să intri într-un cîmp lung, în care vei vedea că trăiesc niște oameni de treabă. Numai că au un mare necaz: un balaur cu douăsprezece capete, de care are să trebuiască să te ferești. Mai sînt și alte pri-mejdii. Este și o fiară căreia îi zice bour. Și de aceea să te temi.

La urmă, și-au luat rămas bun, cu mulțumire de găzduire, iar ciobanul cel tînăr a intrat în cîmpul deschis de după porțile de pia-tră, de care-i povestise bătrînul. A intrat cu gînd să se ferească. Vremea cealaltă, a voiniciei avea să vie mai tîrziu.

Către seară, cum știa, ajunse în șesul Băii. A aflat cum a putut despre Olaha că-i tînăr și neajutorat în fața tătarului. Pe tătari i-a vă-zut pe ascuns cum își scaldau caii în apa pînă la brîu. Află că de la Baia, mergînd tot înainte, n-avea mult pînă-n largile șesuri ale Siretului.

Acum știa drumul pe care avea să-l străbată a doua oară însoțit de ceata sa. Putea să se arate sfatului cu un răspuns. Știa că pen-tru balaurul din cîmpul cel lung trebuie să pregătească un paloș ca fulgerul, pentru bour o ghioagă bine ghintuită, cu care să-l izbească între coarne, dar pentru vînătoarea aceasta trebuia s-o ia și pe Molda cu el. Mai înainte de toate însă trebuia să-i alunge pe tăta-ri, iar pentru asemenea lucru avea nevoie de oșteni vînjoși, care să nu aibă nici o frică, și-apoi să-i ridice cu căpitanii săi și pe cei din partea locului la lucru de război.

Ciobanul se abătu la întoarcere pe la mănăstirea Perilor. Bătu în poartă, iar călugării îl primiră cu greu, zicându-i că nu-i chip de primit oameni străini, pentru că au poposit la mănăstire călăreți de-ai regelui Ludovic, oșteni aprigi și fără răbdare să afle răspunsul lui vodă. Se spune că acesta n-ar fi vrut încă să-i primească. Stă ascuns în taințele sale și nu dă drumul nimănui înlăuntru. S-ar putea să cadă capete de-ale unora: regele nu are gând de șagă.

– Și de ce, întrebă ciobanul, șade vodă închis și nu voiește a primi pe nimeni?

– N-a aflat, se zice, încă drumul cel mai bun către apa Siretului, unde are poruncă să-i bată pe tătari.

– Dacă-i așa, miine-zi să meargă unul dintre voi cu mine la cetate și să le spună celor de acolo că un cioban vrea să intre singur la vodă ca să-i spuie care-i drumul cel mai scurt și cel mai ascuns.

Toate s-au împlinit așa cum gîndea Dragoș cel îmbrăcat încă în straie de cioban: boierii i-au arătat calea spre ascunzătoarea domnului, după care ei s-au făcut a avea alte treburi, că nu se știe niciodată în asemenea împrejurări ce poate să iasă.

Nu mult după asta a ieșit vodă Dragoș din chiliile sale și boierii îl primiră cu frunțile plecate.

– Știu, oameni buni, care-i drumul, rosti el, iar boierii îndrăznind a ridica frunțile, se porniră în cor:

– Să ne trăiești, Măria-Ta, știam noi că nu cugeți în zadar.

– Iar noi sîntem gata de luptă, rostiră cîțiva.

– Dar unde-i ciobanul, îndrăzni cu glas tremurat unul dintre cei de față.

– N-ați băgat de seamă, glăsui atunci rîzînd vodă, că a ieșit mai înainte de la mine, pe cînd voi stăteați cu capetele plecate. Dar acum să trecem la ale noastre; prubuluiți vestmintele astea, le mai zise, întinzîndu-le straiile cu care umblase cale lungă. Numai acela care se cuprinde în măsura lor să îndrăznească a veni cu mine.

S-a întîmplat atunci ca mulți să se cam prăpădească prin lărgimea cioarecilor și cămeșii ciobanului. După boieri, că nici ei n-au avut cum face altfel, a venit la rînd mulțimea, și mare ar fi fost mi-

rarea lui vodă să audă că pe unii nu-i încăpeau straiile date de măsură. Numai că boierii s-au gândit să nu strice cheful domnului.

Întemeindu-se oaste de voinici tot unul și unul, plecară la luptă luînd și solia lui Ludovic cu dînșii.

VALEA BOURULUI

elelalte întâmplări, cititorule, de bună seamă că le cunoști, cum ajungînd Dragoș în calea sa iarăși dincoace de culmile Prislopului, după ce zăbovi o vreme vrăjit de frumusețea unei fete cu numele de Doruna, pe locurile ce azi îi poartă numele, trecu Obcina Mestecănișului și dădu iar de rîul din care se adăpa zimbrul. Dragoș nu-i avu nici de această dată grija.

Merse mai departe, ca să-i alunge pe tătari către părțile de jos ale Nistrului.

Întorcîndu-se, o luă în sus pe Siret și ajunse în tîrgul ce purta numele rîului, aproape de hotarele Poloniei. Văzu că tîrgul e la loc deschis, la răscruce de drumuri, de aceea hotărî:

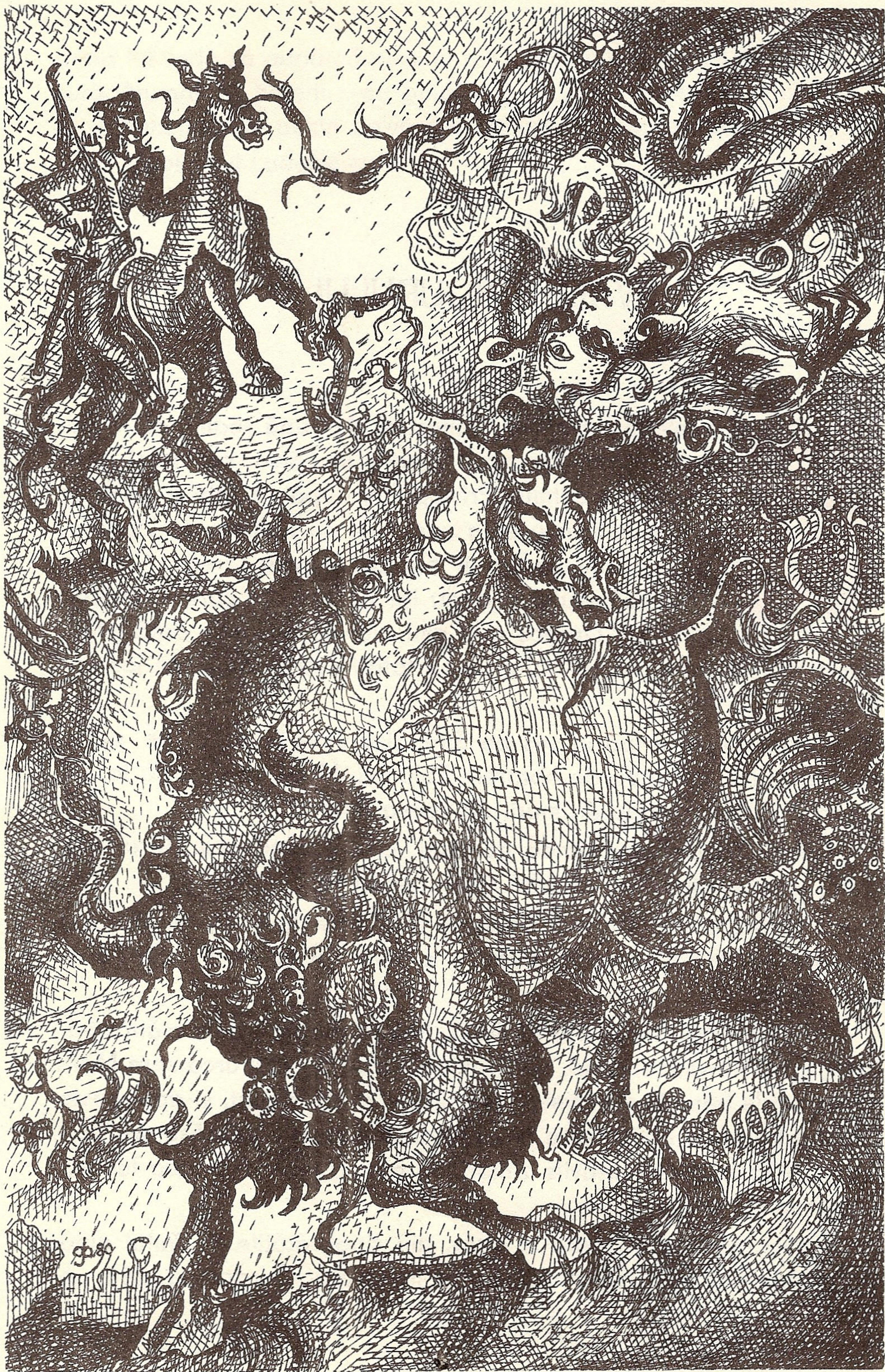
– Aici întemeiem cetatea domniei, ca să conducem țara cea nouă, iar Ludovic n-are să aibă nimic împotrivă.

O vreme a pus Dragoș treburile țării sale la cale, apoi, cînd aproape toate i s-au părut bune, s-a întors în codrii munților dinspre Rarău.

De astă dată trecu prin Rădăuți, hotărînd aici loc de mănăstire, unde, cînd i-a veni sfîrșitul, să-și afle odihna. De aici urcă spre Marginea, unde bău vin de zmeură din ulcele negre de lut, și-apoi peste Obcina Mare se abătu spre locul unde astăzi este mănăstirea Moldovița. Aici auzi de isprăvile zimbrului, căruia cei din partea locului îi spuneau și bour.

Venea bourul în fiecare zi, vara, din singurătățile Rarăului pînă la Poiana Ovăsului, să pască iarbă înrourată. În drumul său se

oprea de fiecare dată la apa Moldovei, ca să prindă putere din limpedea ei răcoare.

Iarna venea într-un loc unde hotărîseră oamenii să-i adune clăi uriașe de fîn, ca să-și astîmpere foamea și să-i lase în bună pace. Acelui loc i-a rămas pentru multă vreme numele de Valea Bourului, apoi i s-a spus Valea Boului, iar astăzi i se zice Paltinul.

Aceste lucruri și altele le-a aflat din gura oamenilor ce-i ieșiră înainte, îmbiindu-l cu vorbă blîndă să rămîie între ei.

Locul unde și-au întins pentru scurt timp tabăra oștenii lui Dragoș se numește Dragoș și așa se va numi cît timp ne vom aduce aminte de Dragoș și aminte ne vom aduce întotdeauna, așa cum au hotărît încă oamenii vremii sale.

O hangiță pe la care trecuse, avînd hanul îndată lîngă tabăra lor de la Dragoș cea de azi, văzîndu-l pe domn atît de chipeș, și-a botezat hanul zicîndu-i Frumosu în amintirea trecerii sale pe acolo.

Mai sus de Dragoș se află Valea Stînei unde voievodul a stat la sfat cu păstorii despre viața celor de la munte, iar unul dintre păstori, nu peste mult timp avea să-l însoțească peste Obcina Fere-deului în căutarea zimbrului.

PIATRA ZIMBRULUI

eni și ziua cea mult așteptată de domn: aceea sortită vînătoarei de zimbru.

Dragoș nu-i știa zimbrului obiceiurile, nici locul unde-și avea sălașul. Le află toate acestea trecînd Obcina Feredeului, cînd zări culmile înalte ale Rarăului, iar un păstor, aflîndu-i vrerea, îi zise:

— Privește, Măria Ta, nu departe de turlile cele mari ale muntelui din zare, vei zări o stîncă uriașă, așezată gata să se prăvălească, cu toate că așa stă de cînd îi lumea. Acolo-i sălașul zimbrului și de aceea stîncă aceea a Rarăului se cheamă Piatra Zimbrului.

Nu trece ființă pe valea acestui rîu și a aceluia de dincolo de munte pe care el, de acolo, să n-o adulmece și s-o vadă și să-i caute pricină. Cînd horăie el o dată, se pornesc toate viforele pămîntului și tremură temeliile de piatră ale lumii. Cînd bate cu copita în stei, se aprind pădurile pe dungă.

Am auzit, mai rosti ciobanul, de vînătoarea Măriei-Tale, dar te-am sfătui să faci ca noi: lasă fiara în pacea ei și n-are să-ți aibă grija.

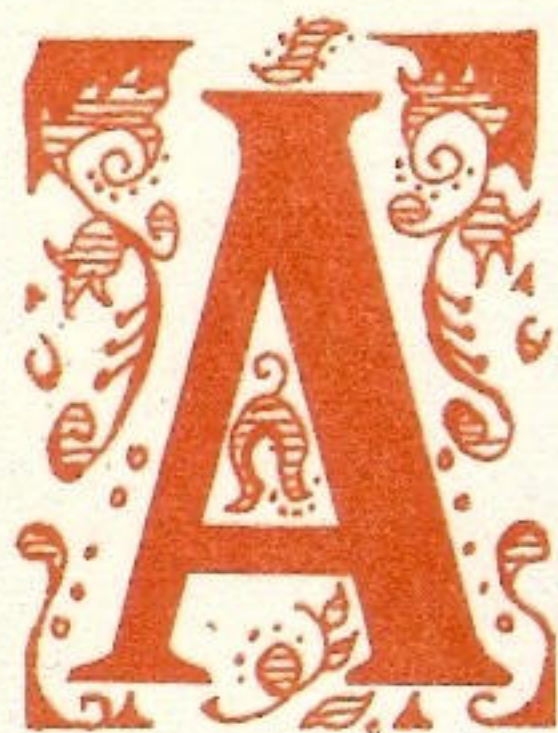
Dragoș-Vodă a ascultat cu luare aminte și nu l-a muștrat pe acel om pentru sfatul ce i l-a dat. Apoi și-a văzut de gîndul lui, oleacă mai plin de grijă.

POVESTEA MOLDEI

bia plecă păstorul și pe sprînceană stîncii apăru zimbrul. Domnul privi într-acolo cîtăva vreme.

Încremenise totul într-o liniște de piatră prin care poți vedea, apoi pădurea începu să freamăte îndelung, ca într-o rugă murmurată de o mare mulțime de oameni, nu într-o biserică, nu, ci undeva sub cerul liber.

A doua zi a început voievodul urcușul către cetățuia de piatră la care privise îndelung cu ochii, dar și cu sufletul său chinuit de-o chemare.

Cățeaua Molda știa ce are de făcut: porni să răscolească pădurea. Ajunse prima la Piatra Zimbrului și de aici începu a ademeni fiara către locuri mai largi, iar domnul Dragoș cu ceata lui bătea codrul într-o parte și-n alta, bănuind în zbaterea stejarilor, fagilor și a brazilor uriași rostul clipei ce-avea să urmeze nu peste multă vreme.

Vuia codrul de tropotul calului, de sunetul cornului, de mugetul fiarei, de hămăitul prelung al cățelei. Calul domnului își aplecă botul însetat către undele unui pîrîu repede, cu pietre albe pe fund, și domnul gîndi într-o clipă de răgaz:

— Doamne, ăsta trebuie să fie Izvorul Alb!

Îndată pierdu șirul gîndului, pentru că izvorul se tulbură iar mărirea sa zări în susul pîrîului zimbrul, aplecîndu-și nările cuprinse de văpaie în undele împutîinate, bea cu o sete ce nu mai lăsa nimănui vreo nădejde. Apoi animalul muntelui de piatră fulgerată stătu o clipă cu botul în aer, după care zvîcni prăpăstios către cal și călăreț, să-i facă pulbere în pulberea timpului, dar cal și călăreț zvîc-

niră și ei cu aceeași iuțeală într-o parte, iar fiara trecu înainte fără oprire către locurile mai largi ale râului în care se mistuie Izvorul Alb al Rarăului. Din urmă gonea mîrîind turbat Molda. Porni în urmărirea zimbrului și domnul. Din două laturi zvîcniră și călăreții Măriei-Sale, dar cînd aceștia ajunseră lîngă voievod totul era gata: zimbrul zăcea la pămînt cu săgețile atîrnîndu-i de trupul însîngerat și cu țeasta sfărîmată de buzdugan, iar domnul parcă nu se bucura. Abia văzînd mîhnirea lui Vodă, oamenii zăriră la picioarele sale trupul sfîrtecat al cățelei Molda.

După o vreme de tăcere din partea tuturor, Dragoș-Vodă glăsuî răspicat:

— De-acuma știu, râul acesta se va numi Moldova, iar țara îi va purta numele.

La un timp de la acestea, Dragoș îl căută pe bătrînul ce îl călăuzise cu sfatul său în primul drum, omenindu-l atunci cum se cuvine. Aflînd de soarta zimbrului, bătrînul păru întristat:

— Eu ți-am zis, cînd ai fost prima oară pe-aici, că avem lîngă noi două fiare: balaurul și zimbrul. De zimbru am zis să te temi, nu să-l omori. Balaurul a rămas.

Domnul cugetă în sinea lui, abia după aceea rosti:

— Înțeleptule, zimbrul acesta are să trăiască în veci de veci. De acuma înainte l-om trece în stemă. Iar asupra balaurului să știi că ne-om întoarce nu peste multă vreme.

Dragoș Vodă n-a mai apucat să-și ție cuvîntul.

SLĂTIOARA

in partea răsăriteană a Rarăului urcă, mai întâi domol, apoi tot mai încrâncenat către culmile sale codrul secular al Slătioarei. Nu se poate să treci pe aici și să nu-l cauți pentru a-ți ascunde măcar pentru o clipă trupul, dar mai cu seamă pentru a-ți înviora inima și gândul în veșnicia lui.

Se spune că în vremurile mult îndepărtate ar fi trăit aici doi frați gemeni, ciobani amîndoi. De la ei ar veni numele locurilor. Cei doi au întemeiat stîne cu tot rostul împlinit așa cum se cade, au lărgit poienile, au deschis cărări, au adîncit fîntîni.

Umblînd să caute ei apă pentru turmele ce le aveau, au dat de izvoare cu apă sărată, dar nu într-atîta de sărată, încît oile să n-o poată bea, ba încă băgară de seamă că oilor le priește, și se fac mîndre, cu lîna lungă și deasă și moale. Au botezat ciobanii locul, zicîndu-i Slătioara, ca-ntr-o dezmierdare.

— Cînd ne-om însura, zise unul dintre ciobani, aici să ne fie așezate pentru totdeauna gospodăriile, aici să ne trăiască urmașii.

— Așa să fie, răspunse celălalt, dar noi să jurăm că nu ne-om însura pînă cînd n-om găsi două fete gemene și ele.

Cum îs ciobanii, stau ei singuri toată vara pe munți, dar iarna îi cuprindea cîte un dor de vorbă drăgăstoasă, și dorul nu le mai da pace pînă în primăvară. Așa într-o iarnă, ce zice unul dintre frați?

— Să știi, frățioare, că eu mă duc pentru o vreme în lume, că tot n-avem ce face amîndoi acasă. Trebuie să dau prin vecinătate de cineva cu care să stau de vorbă, pentru că vorbind numai cu tine am ajuns de spunem amîndoi același lucru.

Și-a plecat. Degeaba i-a zis fratele că-i omătul mare, că lupii umblă în haite. Neavînd îngrijorare din partea asta, și-a luat balta-gul și cîinele și . . . la drum!

A dat mai întîi de un vad, apoi de o cărare întunecoasă. A tot umblat pe acea cărare pînă cînd, la o vreme, s-a gîndit să se întoarcă mai bine acasă, și să vorbească mai departe cu frate-său, pînă a trece iarna.

— Na, cum a fost? îl întrebă cel rămas acasă. Unde-ai fost?

— Am fost la Negrileasa, altfel cum i-oi spune?! rosti cel întors.

Ce-i vine în minte celuilalt frate? Că vrea numaidecît să vadă și el Negrileasa. Se duce pe urmele încă proaspete și întorcîndu-se îi dădu dreptate primului. De atuncea locul acela întunecos așa s-a chemat, pentru că frații nu l-au uitat și, în primăvară, au mers să vadă dacă tot așa întunecate sînt cărările codrului acolo. Pădurea, năpădită de frunze puzderie le păru celor doi încă și mai de nepătruns.

Astăzi aici trăiesc nepoți de-ai acelor gemeni de odinioară, iar ei tot Negrileasa îi spun locului aceuia întunecos.

Venind primăvara, au pornit-o frații mai întîi peste o culme pe care o știau tare bine din ceilalți ani. Trecînd de vîrfurile ei, au văzut deodată o casă albă ca zăpada iernii ce se dusesese.

— Măi, asta s-a făcut din poveștile iernii care a trecut, că n-am mai văzut niciodată căsuța aici! Și așa și era: peste iarnă, două zîne gemene, cunoscînd, fermecate cum sînt, planul celor doi frați cu însurătoarea și știindu-le destoinicia, s-au așezat acolo, aproape de ei, așteptîndu-i.

Ciobanii intrară în vorbă cu fetele:

— Voi de unde sînteți, că noi nu v-am mai văzut vreodată pe aceste locuri?

— Să fiți voi sănătoși, că ne aflăm aicea de mulțioară vreme, dar voi nu ne-ați văzut. Ce, voi aveți ochi și pentru asta? Ați mai avut ochi pentru cineva? Na, și-acuma ce stați cu capetele în pămînt? Iar n-o să vedeți nimic.

Ce mai vorbă! s-au îndrăgostit ciobanii de zîne și îndată au și voit să ia vorbă cu părinții lor despre nuntă, dar ele, aflară frații noștri, n-aveau părinții laolaltă.

- Cine vi-i tată?
- Soarele.
- Cine vi-i mamă?
- Luna.
- Să căutăm atuncea un loc însorit, unde șade mai mult soarele în drumul său și să stăm de vorbă cu el.

Așa au trecut gemenii cu gemenele Rarăului înspre apa Moldovei într-o noapte, însoțiți de lumina blîndă a lunii și-au așteptat pe un tăpșan neted să răsară soarele. Acolo i-au cerut învoirea de nuntă și binecuvîntarea. Ziua a fost senină. Locul unde s-a petrecut aceasta se cheamă Grindul Slătioarenilor.

Întorcîndu-se peste munte, frații hotărîră ziua nunții, la nuntă chemîndu-și mamă și tată, dintr-un sat vecin, chemară soarele și luna, nuntași de peste nouăzeci de munți și de peste tot atîtea văi, tot unul și unul, care au bătut drumul pînă în Slătioara cînd sub privegherea Lunii, cînd sub aceea a Soarelui, iar la nuntă Soarele și Luna au fost alături.

Trecînd nunta, acum frații au hotărît să-și împartă turmele și locurile.

– Tu rămîi aici, iar eu mă duc dincolo, pe locurile fetei, la geamăna. Și Gemenea s-a chemat de atunci locul unde a plecat cu soața sa.

Urmașii celor doi păstori s-au tot înmulțit, iar unii s-au dovedit mari meșteri nu numai într-ale stîinii, ci și la atîtea altele. Unora le-a plăcut să prindă peștele cu stulpicul. Ei și-au ales locuri mai largi, unde se adună apele repezi ale muntelui și se mai potolesc. Așa a apărut, se zice, satul Stulpicani, îndată lîngă Slătioara și Gemenea, către Frasin și Gura Humorului.

Alții dintre urmașii gemenilor nu s-au temut de desigurile neguroase ale codrului și așa a ajuns și Negrileasa sat.

În oricare din aceste locuri vei merge, vei da de urmașii păstorilor acelora de demult și-ai fiicelor Soarelui și Lunii, care făcîndu-se pămîntence au învățat a muri, dar au știut și să-și treacă ființa în alții.

HĂLĂUCEANUL

emult, demult, în hăt îndepărtate vremuri, pe cînd încă nu erau toate celea orînduite cum se cuvine, în partea munților de miazănoapte stăpînea un balaur cu șapte capete, ce nu cunoșteau decît la nevoirea oamenilor din partea locului.

Ajunseseră toți, de răul lui, să nu mai aibă cu ce-și duce zilele și mulți își pierduseră de acuma toată nădejdea că or veni și timpuri mai bune, în care să se bucure nestingheriți de lumina soarelui și de roadele muncii.

Unii, de atîta necaz, lăsaseră satele goale în urmă și plecară către locurile mai blînde de prin alte părți, cu turme de oi cu tot, alții nu se urniră din sărăcie, așteptîndu-și sfîrșitul și dreptatea pe cealaltă lume, iar cîțiva, mai aprigi și mai îndîrjiți, neputînd încă să-i iasă balaurului înainte, ieșiră, de nevoie, la drumul ce ducea către țara Moldovei dinspre Ardeal și Maramureș, drumul străbunului Dragoș, cu gînd să mai golească unele care de marfa lor de preț și unele pungi de galbenii cei sclipitori, atîta de lucitori, încît se spune că luau ochii acelui balaur, de nu se atîngea de ei și nici de stăpînii lor, ci numai de oamenii cei nevoiași.

Ani de-a rîndul s-au tot plîns boierii Moldovei domnului de la Suceava de cele ce se întîmplau în partea izvoarelor apei ce dă numele țării, dar cum vodă era prins cu alte treburi și necazuri, că au și domnii necazurile lor, el a tot amînat pedepsirea haiducilor. Ba parcă încercase într-un rînd să-i prindă, numai că n-a fost chip.

Mai liniștindu-se în țară lucrurile ce-l îngîndurau pe vodă, adunîndu-și sfatul, acesta zise:

— Nu-i șade bine unuia ca mine să stea cu brațele încrucișate. Trebuie să fac mereu câte ceva. Iată, acumă cînd tocmai s-ar fi crezut că le-am gătit pe toate de făcut, adusu-mi-am aminte de plîngerile negustorilor noștri care își cam tem drumurile lor către Ardeal și de aceea s-au înfățișat adeseori înainte-ne cu plîngere în contra unuia Hălăuceanu, care dimpreună cu ceata sa ușurează averile noastre, dîndu-le pe mîna săracilor. De aceea adunatu-v-am să vă spun că mîine și pornim către acele locuri, cu multe care încărcate, însă, de această dată, nu cu lucruri de preț, ci cu săbii și ghioage. Noi vom merge pe de lături ca niște negustori de treabă. . .

— Bine spui, Măria-Ta; doar prin vicleșug de i-om prinde, că altfel nu s-a putea, zise ploconindu-se unul de față.

Zis și făcut, pornesc ei de cu noapte a doua zi la drum, în pocnet cumplit de bice, a grabă, nerăbdători să-și facă dreptatea ce credeau că li se cuvine, împlinind pentru totdeauna dreptate domnească cu neastîmpărata ceată a Hălăuceanului.

Și iarăși au avut boierii a se mira de mare înțelepciunea domnului lor, căci vorbele sale s-au adevărit, cam a treia zi, spre asfințitul soarelui, cu toții întorcîndu-se în cetatea Sucevei, avîndu-i de această dată prinși pe Hălăuceanu și pe ceilalți ai lui, legați în urma carelor goale, căci oștenii și curtenii încinseseră acum cu mîndrie mare armele ascunse mai întîi.

Aducîndu-i pe prinși în sala tronului, domnul, pus pe făptuirea grabnică a crudei sale dreptăți, răcni, de se cutremurară zidurile cele groase ale cetății:

— Cine sînteți voi, netrebnicilor?

— Noi?! Ia niște munteni dedați cu necazurile din moși-strămoși.

— Necazurile? Veți da seamă pentru necazurile ce le-ați pricinuit atîta vreme negustorilor noștri.

— Noi n-am avut cum face altfel. Nu ne-am atins de viața nimănuia. Am luat din averile altora numai cît să avem cu ce trăi și să mai dăm și celor nevoiți cu totul.

— Degeaba . . . ! De la bun început ați fost niște mișelnici. N-ați ostenit a plăti bir către noi, și-acuma v-ați dat și pe prădăciune.

V-om trage în țeapă pentru asta, dar mai întâi să cunoașteți șerpii beciurilor noastre.

Și-i băgară pe toți în beciurile cele afunde, ca să-și aștepte fiecare acolo cu groază sfârșitul.

Vremea trecea și sfârșitul de care pomenise vodă nu mai venea, de parcă cei închiși fuseseră uitați cu totul, ori îi și credeau morți.

Între timp oamenii dinspre partea izvoarelor Moldovei sărăciseră și mai cumplit, de nu-și mai puteau duce zilele. Ajunsese pînă și balaurul să nu mai aibă ce mânca: vitele se împutinaseră, iar trupurile oamenilor erau numai piele și os.

În asemenea împrejurare se hotărî pocitania să iasă mai departe de lacul cel mare și împutit, în care se cuibărise într-o veșnică pîndă.

Ajunse la drumul mare și cu ochii închiși de foame începu a înghiți carele negustorilor cu tot cu negustori. Numai unul reuși să scape odată și în cea mai mare grabă se înfățișă în fața Măriei-Sale, plîngînd în genunchi:

– Doamne, uite care-i pricina pierderii, de la o vreme a averilor noastre: grîul, și mierea, și untul cu care ne-ai trimis către ungurenii, ca să aducem de acolo săbii și odoare de preț pe ele, s-au dus...

– Cum? răcni vodă, îngrozindu-și încă o dată prea blîndul supus. Cum îndrăznești a-mi spune una ca asta, nemernicule?

– Nu-s eu de vină, plînse iarăși acela zadarnic. Nu-s eu de vină!

– N-are altul care fi...

– N-are, n-are, că toți ceilalți au dispărut în pîntecul balaurului. Eu singurul am scăpat... am scăpat...

– N-ai scăpat, nu te grăbi... n-ai scăpat. La temniță cu el! zvîrli vodă aprigă poruncă spre strajă.

Și-l azvîrliră pe bietul neguțator drept în temnița unde-și sfîrșeau zilele haiducii noștri.

De la o vreme, cu mare greu, a intrat în vorbă cel nou întemnițat cu haiducii pe care îi mai întîlnise în alte împrejurări și tot fusese mai bine ca acum. Știa neguțătorul de ce fuseseră închiși aceștia, dar Hălăuceanu n-avea de unde ști care era pricina pentru

care boierul se găsea printre ei. După ce o află, îi șopti încet, că abia de mai putea deschide gura:

— Are să vie vremea să ajungă mulți în văgăunile din pîntecelă fără fund al balaurului și vodă tot n-are să poată face nimic. Ba are să sărăcească și el, și nu știe dacă va apuca să moară de moarte bună.

Trecu la mijloc altă vreme lungă. Negustorii care își aveau drumul către țara ungurească își temeau averile și zilele din pricina balaurului, dar mai tare și le temeau din pricina lui vodă.

S-au găsit și voinici care s-au încumetat a se bate cu buha pămîntului, dar mulți nu se mai întoarseră, iar dacă se întorceau, nu găseau mila nimănui. Unii se făceau nevăzuți, pentru a nu da peste dînșii minia celui mai mare în țară, a celui ce-și zicea stăpîn peste zilele lor.

Văzînd domnul că nu-i nici un chip de pus capăt nevoii, își aduse într-o zi aminte de cei din beciuri și zise sfatului țării:

— Să-i scoatem la lumină și să-i ducem pe aceștia spre a mai astîmpăra foamea nesătulului de la hotarele Moldovei și poate mai scăpăm din carele noastre încărcate cu averi.

Cum au zis au și făcut. Îi scoaseră din temniță pe toți cei închiși cu amar de vreme în urmă, care adunați în fața lui vodă aveau să audă cu groază de ceea ce îi aștepta, spre salvarea țării.

— Mărite voievoade, îndrăzni atunci cu o ultimă sfortare Hălăuceanu, căruia inima tot aprigă îi rămăsese, ne vei da pe noi, vei mai da pe alții zmeului, dar a veni timpul să nu mai ai pe cine da... Gîndește-te mai cu seamă la timpul acela.

— Și ce-ai vrea să fac? se-nfurie vodă. Ori să mă dau pe mine? Atuncea aș mai fi eu cel mai tare aici!?

— Nu! Dar iată ce s-ar cuveni să facem: lasă-mă pe mine și pe frații aceștia ai mei să cercăm a pune stavilă răului din acea parte de țară. Ne-om bate pentru viețile noastre, dar, de bună seamă, și pentru viețile prealuminaților stăpîni și diriguitori ai treburilor țării. Îngăduie, zic, să cutezăm a răpune fiara.

Domnul se cufundă o vreme în sine. Tăcu. Apoi grăi cu glas schimbat:

— Poate s-aveți dreptate. S-a vedea. Și pentru asta trebuie să porniți de îndată. Cel de sus să vă ajute.

— Nu putem încă pleca.

— Apoi cum vi-i vorba?

— Nu putem, Măria Ta, că ne bate vîntul de slabi ce sîntem. Hrănește-ne bine o vreme, cu ce mai ai, și n-o să-ți pară rău. Abia după ce ne-om pune bine pe picioare putem pleca la drum.

Domnul se învoi, așa că au stat voinicii noștri un timp petrecînd și petrecu chiar domnul cu ei, că de-acuma tot aceea, numai Hălăuceanu știa ce știa el.

Într-o duminică, pe cînd clopotele Sucevei vesteau sărbătoare, și bucurie, și odihnă, care de mult nu mai fuseseră printre poporeni, Hălăuceanu porni cale lungă, urmat de ai săi și doinind:

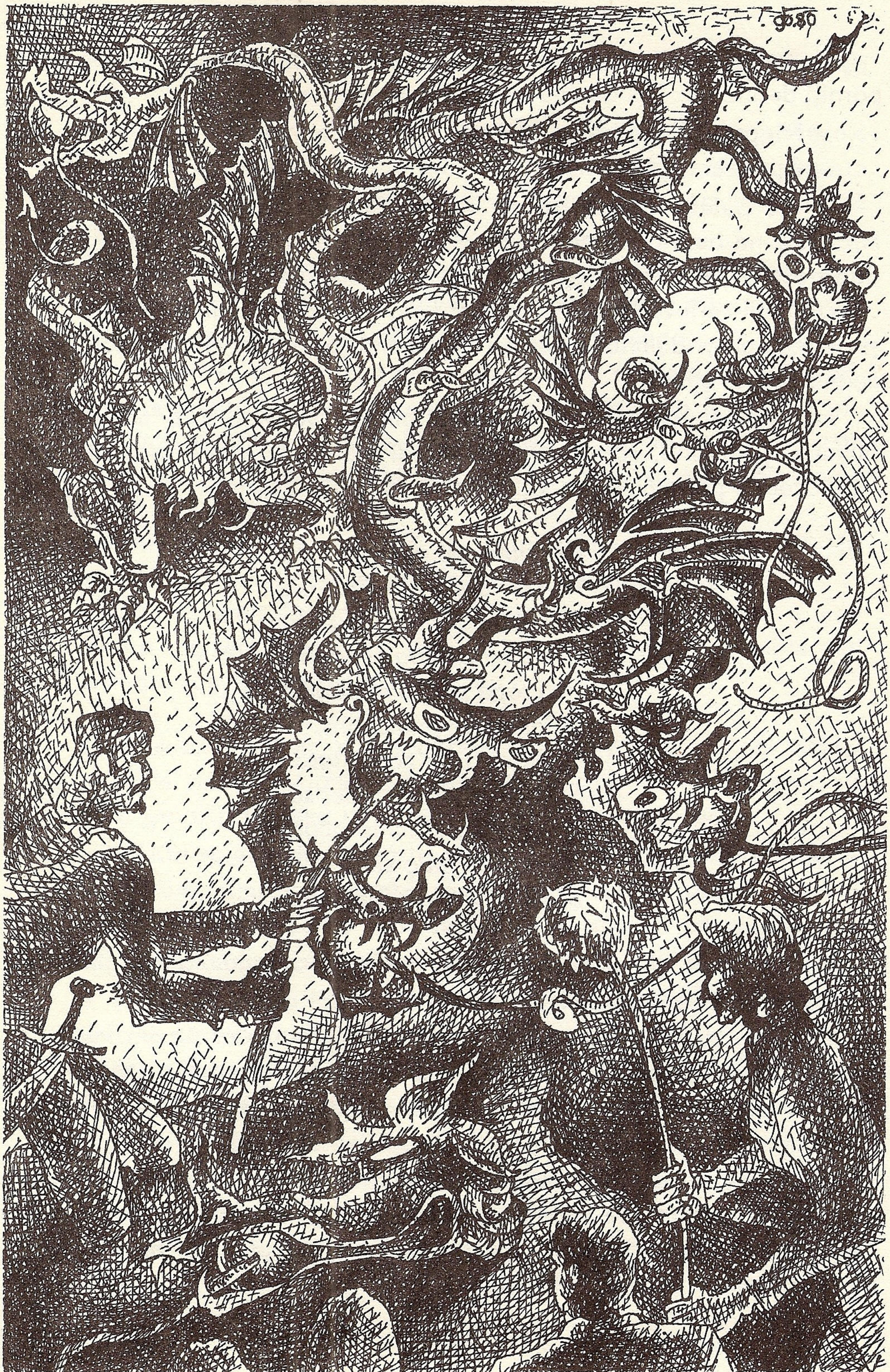
*Doamne, pe dușmanii mei
Fă-i pe drum bolovani grei,
Să calce picioru-n ei,
Calul cu potcoava nouă,
Să crape piatra în două.
Și iar verde primăvară,
Duce-m-aș în codru iară,
Și iar verde frunză deasă,
Duce-m-aș la mine-acasă
Să văd de plug și de coasă
Și de-o nevastă frumoasă.*

Într-un tîrziu ajung ei unde era nevoie să ajungă: la marginea iezăturii unde dormea buha.

Pe drum își făcuseră rost de toate cele trebuitoare: la un fierar tocmiseră să le facă fiecăruia cîte o ghioagă ca aceea și niște țepi, pe care mai apoi un pădurar cu multă minte îi amestecă în rășină și cîlți.

Ajunși, tovarășii Hălăuceanului stingheriră bala din somnul ei dus, și ea, trezindu-se cu minie, se și năpusti asupra lor. Hălăuceanu o aștepta într-o parte, cu ghiulele de rășină gata pregătite, cîte una pentru fiecare dintre capete:

— Na! lighioană, han-tătar, sarsailă, zise, botezînd fiecare cap în parte. Gurile acelor capete se încleștară în rășină iar țepii ascunși în cîlți tăiau adînc gîtlejurile nesățioase. Și cum balarul închidea ochii de durere, nu tocmai greu a fost să taie fiecare cîte un cap, șapte cu totul. Numai doi dintre ei neavînd ce tăia, ar fi zis ei mai tîrziu, au cam luat-o la sănătoasa, de-a rîs o bună bucată de vreme satul de ei.

În vreme ce bala încă își zbătea trupul, s-au rupt de atîta zburcium zăgazurile iezăturii și a început îndată a curge un pîriu tulbure, amestecat cu sînge. Abia într-un tîrziu s-a limpezit și-i limpede și azi, iar lumea îi spune Izvorul Alb.

Din zăgazul acela de piatră a rămas numai o stîncă, știută pînă acum cu numele de Piatra Buhei, ce-o afli îndată ce începi a urca drumul Rarăului de la Capu Satului, pe malul izvorului de care v-am spus.

În zilele acelea s-a cutremurat pămîntul din temelii, apele și-au schimbat matca. Pînă și dracul, nemaivînd ce face, s-a apucat de treabă, făcîndu-se morar. Păcat că astăzi a rămas numai numele locului, nu departe, peste un deal, de Piatra Buhei: Moara Dracului, doi pereți înalți de stîncă, printre care apa trece cu zgomot ca-ntr-un scoc de moară. Morarul și-a văzut cu vremea de altele.

Dar să ne întoarcem la ai noștri.

Vodă auzind de fapta peste închipuire a acestora, nu mai putu de bucurie. Își smulse barba, se înduioșă, veni el însuși în fața muntenilor pe care îi obidise, zicîndu-le:

— Oameni vrednici ce sînteți, cereți-mi acuma ce veți vrea de la mine și eu vă voi da: jumătate împărăție și pe fată de soție.

— Apoi, Măria Ta, noi nu vrem atîta de mult, ne-am mulțumi cu mai puțin: să stăpînim nestingheriți de nimeni locurile acestea, pe care le-au stăpînit moșii și strămoșii noștri, iar drept măsură de hotărnicire nu vrem alta decît prețul amarului nostru și încă nici măcar acela tot: cît om putea întinde pielea balaurului peste vale și peste munții din împrejurimi, atîta să avem. Și locul dobîndit să fie pentru noi și pentru urmașii noștri în veac.

Așa făcură: întinseră pielea balaurului, fiecare alegîndu-și cîte un munte și hotărîră ca valea cea lungă să se numească de acum

Cîmpulungul Moldovei, iar fiecare munte să poarte numele voinicilor: Todirescu, Radu, Șandru, Gicovan, și așa mai departe.

Vodă se minună mai întîi de cît de puțin cer cei nouă voinici, apoi se învoi și rosti:

— Numai un munte, ca semn al dragostei mele față de Nițucă Hălăuceanu, va purta un nume pus de mine, muntele acela se va numi Geamănăul.

Trecură de la aceste mulți ani, iar domnii care au venit uitară întîmplările de care v-am vorbit și mai uitară și numele acelui munte mai înalt decît Rarăul și-mbrățișat cu el. Astăzi îi spune acestui munte Giumalău, dar noi nu i-am uitat numele lui cel dintîi.

PIATRA BUHEI

ncepu într-o vreme a se sparge piatră pentru var la Piatra Buhei, că era mai aproape, că era mai bună, că și-așa are stîncă asta un nume de nu-ți vine să treci noaptea prin dreptul ei de unul singur.

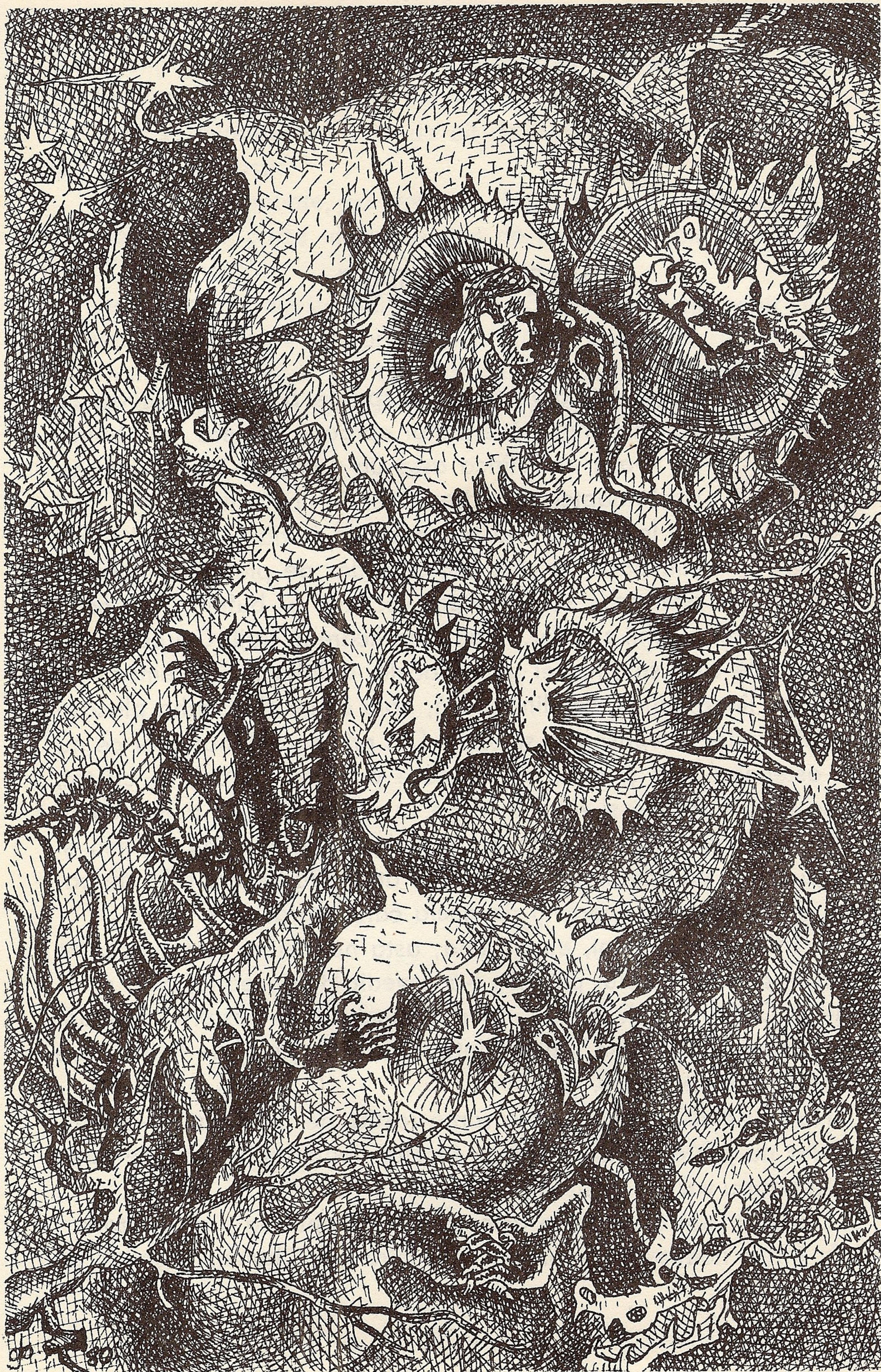
În părțile noastre se spune buhă la bufniță și nu știu dacă vă vine a crede, dar pe piatra de care vă povestesc sălășuia din vechime o bufniță cu ochii ageri, totuna cu ochii stelelor, lîngă care licăreau treji. Cei care i-au cunoscut de cînd se știau ei glasul acelei bufnițe nu se temeau să treacă pe lîngă stîncă, ba dimpotrivă, abia acum cînd buha plecase cine știe unde, începuseră a se teme. Din pricina detunăturilor ce nu mai osteneau ziua și noaptea, plecase pasărea cu puii ei cu tot, ori se făcuse fărîme și fulgi încă de la prima izbitură a dinamitei. Copiii au găsit fulgi împrăștiați prin desigurile din împrejurimi și i-au purtat la pălărie, lîngă urechile lor atente la fiecare filfiit de pasere, lîngă ochii lor zugrăviți de acela care zugrăvise și cerul.

— Măi oameni buni, eu zic una: asta nu-i bine. Piatra aceasta îi din oasele balaurului pe care l-a dovedit Hălăuceanu, cînd a întemeiat Cîmpulungul. Atunci în vîrfurile stîncii într-o peșteră a coborît din adîncul nopții buha întîiași dată, ca un legămînt de liniște care nu trebuia să se piardă.

Nu știu cine a auzit aceste vorbe rostite de un țăran de-al nostru, dar nu peste multă vreme au încetat detunăturile. Loc de spart piatră pentru var s-a găsit în altă parte.

Lumea a stat o vreme în așteptare, și așteptarea n-a fost zadarnică: într-o noapte deasupra stîncii luciră ochii buhei, vegheați de ochii stelelor.

DODU ȘI TĂTARI

răia în vechime pe plaiurile noastre un voinic dintre aceia cum mai poți vedea și astăzi, cu trupul de pământ, sufletul din duhul sfânt, oasele de piatră, singele din Marea Roșie, frumusețea din soare, ochii din stele, mintea din ceriu, graiul de la îngeri, inima din mijlocul pământului, gândul din fulger.

Numai că tot pe acele vremuri se abăteau întruna pe plaiurile noastre și hoardele lui Han Tătar cel Mare cu gânduri de prădăciune și amarnică nevolnicire către oameni.

Vremea lui Dragoș-Vodă trecuse în cîntece, și-a lui Bogdan de asemenea. Domnii cei mulți și mărunți ce le urmau deabia își puteau apăra tronul și, de aceea, nu prea aveau grija țării. Începuseră tătarii a trăi ca în casa lor, bătînd drumurile cum le venea la socoteală. Așa se întîmpla să ajungă pînă la noi, ba să treacă și mai departe către românii de peste munți.

Hălăuceanul pornise și dînsul pe drumul moșilor și strămoșilor lui. Rămăsese după el Cîmpulungul mai mult cu numele, pentru că de nevoie oamenii își pitiseră casele pe o vale, care pînă astăzi se cheamă Valea Caselor, deși de mult nu se mai vede vreo urmă de casă pe firul ei.

Își strînseră sălașele acolo, la loc dosnic, gîndind că n-are să-i găsească tătarul, iar dacă ar fi venit, codrul Slătioarei și stîncile Rarăului erau aproape, gata oricînd să le deie scăpare.

Pe-un dîmb mai înalt, la gura Văii, clădiseră sătenii o clopotniță, unde bărbații făceau de pază, cu rîndul, știind ce semn trebuie să facă la vreme de primejdie.

Acum venise, nu se știe pentru a cîta oară, ziua cînd era la rînd de pază Dodul, voinicul din povestea noastră.

Era într-o duminică și tocmai se nimerise să cadă sorocul nunții sale, iată de ce hotărîră cu toții ca Dodul să fie înlocuit cu altcineva, care s-ar întîmpla să nu vie la nuntă.

Cine nu vine? Cine nu vine? Toată lumea... că doar nu erau atît de mulți, toată lumea voia în acea zi să joace la nunta Dodului.

Ei, n-a fi nimica, de atîta timp n-au mai venit dușmanii, n-or veni ei chiar în zi de duminică, atunci cînd știau că toți se găsesc pe la casele lor și-s gata să-și apere liniștea.

Nunta s-a pornit cu mare alai și-n mijlocul satului vătăjelul cel mare a bătut cu toiagul înflorat în pămînt, începînd a zice:

*Cinstiților nuntași,
Cu toți împrejurași
Și domniile voastre
Cinstiți părinți,
Cu toții fi-veți rugați
Un cuvînt de iertăciune
Acum să ascultați,
Că acestor fii le-a venit vremea
Să se despartă de mamă și de tată
Și să meargă la a lor casă
Frumoasă...*

N-au mai apucat tinerii să rostească iertăciunea, c-odată s-au auzit clopotele bătînd pe dungă și toaca sunînd, iar cu mult după aceea nu s-a mai auzit nimic, dar lumea încă tăcea cu suflarea tăiată. Parcă nu bătea nici o adiere de vînt și totuși codrul începuse a vui și în scurtă vreme, din partea clopotniței a răbufnit flacără înaltă spre ceruri. Toți s-au cutremurat de ceea ce bănuiseră cu o clipă mai înainte:

— Tătarii, tătarii, oameni buni, răcni Dodul. Tată, cheamă cu dumneata bătrînii, femeile și copiii și mergeți degrabă către Rarău.

Du-te, Ileană, du-te, Cosînzeană și tu cu ei. Voinicii să vie la mine; fiecare cu ce are la îndemîină.

Abia au apucat oamenii să plece în graba cea mai mare, luînd mai nimica asupra lor; nici n-au apucat vătăjeii nunții să-și schimbe ciomegele înflorate pe coase și topoare, c-au și năboit tătarii în sat cu mare chiot, pe caii lor mărunți și păroși, ținînd în mînă făclii aprinse.

Ceata Dodului s-a dat în lături, despărțindu-se în două și-apoi i-a cuprins pe tătari din ambele părți, răsturnîndu-i de pe cai.

Chiotele stătură și lupta s-a încins bărbată. De prin ogrăzi au năvălit dulăii ciobănești, atrași de larmă; și ei încă de mare ajutor se dovediră.

I-a pisat Dodul cum s-a convenit pe păgîni. Mulți muriră, alții se dădură prinși, puțini au scăpat, încercînd acum să-și prindă caii înnebuniți de spaimă din urmă.

Ce să facă muntenii noștri cu prinșii? După ce le-au mai scurtat oleacă nasurile, le-au dat drumul, că alta n-aveau ce le spune, necunoscîndu-le limba. Îndată s-au îndreptat cu mare grabă către clopotnița ce încă fumega. Cine fusese cel care trăsese clopotele a primejdie?

– Dodule, vină degrabă! răcni cineva. Uite nenorocire: au ars-o de vie pe Ana, fata aceea cu care te-ai ținut întii. Ea n-a venit la nuntă și nimeni n-a băgat de seamă.

Dodul luă trupul ars al Anei în brațele sale vînjoase și privind-o pe fată i se păru că mai prinde o ultimă lumină în zarea ochilor ei, care se închideau încet, ca-ntr-un vis ce tocmai începea.

Au mai trecut la mijloc vreo cîteva zile. Oamenii încă nu coborau de la munte. Le dăduse Dodul de știre că-i nevoie să mai steie acolo. Știa Dodul că nu s-or lăsa tătarii nerăzbunați pentru rușinea ce pățiră. Și nu se împlini săptămîna, cînd năboiră a doua oară în vara aceea, stîrnind pretutindeni un nor albicios de colb, ca o piclă.

– Să lăsăm satul, zise Dodul. Acuma-s prea de tot mulți, și vin încet, ca-ntr-o minie cumplită.

Dădură oamenii s-o ia spre Rarău, peste Moara Dracului, dar deodată, se buluciră din amîndouă părțile pe creste pîlcuri tătărăști.

– Nu-i scăpare, scînci unul mai tinerel.

– Ba este una: să murim cum se cuvine. Nu ne-om bate cu toți hotări Dodul; ne prăvălim către aceia din dreapta noastră, îi risipim

și apoi ne împrăștiem și noi care încotre. Cei ce-om scăpa, căci trebuie să scăpăm, ne întâlnim la ieșirea de sus din șesul Cîmpulungului. Acolo îs stîncile înalte și n-au ce ne face.

Se abătură năpraznic către cei pe care îi arătase Dodul, rupîndu-le rîndurile și viclenia. Către seară, împutînați, s-au întâlnit unde și-au zis. Ultimul a apărut Dodul:

— Am stat, fraților, aproape de ucigă-i-toaca, după ce v-am văzut scăpați, și am vrut să mor mai bine, decît să văd ce-am mai văzut: au dat foc nemernicii satului nostru, au dat foc grajdurilor și vitelor pe care nu le-am putut lua cu noi și pe care n-au dovedit să le ia nici ei, au omorît și cîinii, pentru că le-au stat în cale. N-a mai rămas decît cenușa din casele noastre de lemn și de lut. Peste cenușă va crește iarba, și va crește deasă, să știți. Așa crește iarba după foc.

— Ce ne-om face? îndrăzni întrebare după o vreme careva.

— Ce ne-om face? repetară și alții.

— Uite cum..., rosti Dodul, cei de pe Rarău or rămîne acolo, sub poală de codru, iar codrul le-a fi casă și masă de acum. Au cu dînșii oile și n-or muri de foame. Noi, cîtiva, om merge la vodă, să-i spunem că nu-i mai putem plăti deseatina, că pe noi nu ne apără nimenea, ci de capul nostru trebuie să căutăm mai departe fără mila nimănui.

Ajungînd la cetatea domnului Moldovei, așa cum hotărîră, se înfățișară înaintea celui mai mare dintre mai marii țării, zicîndu-i:

— Măria-Ta, noi, cîți ne vezi, sîntem tocmai de pe crestele Rarăului. Puțini am mai rămas, cu bătrînii, femeile și copiii noștri. Mulți voinici au murit învîrtind și de această dată coasa și furca. Fusesse vorba că țara ne apără de stricăciune de oriunde ar veni, numai că nu se întîmplă astfel: întruna tătarii sînt pe capul nostru, și leahul și ungurul, și n-o mai scoatem la capăt. N-avem de unde și nici nu se cade să plătim și deseatina.

După o vreme de cumpănă și sfat, vodă se întoarse către muntenii noștri:

— Mă-nvoiesc, cerîndu-vă numai una: Știu bine locurile voastre iar pentru că sînteți la hotare de țară, stați acolo de strajă. Drept

plată vă dau în stăpînire cît îți putea cuprinde cu vrednicia voastră și a feciorilor voștri.

Și să mai știți că din mare grabă văd că nici n-ați băgat de seamă că veacul acesta îl începem cu un alt domn pentru Moldova, Io Alexandru, feciorul lui Roman.

Dodul crezu în vorbele domnului, vorbe care după aceea se întăriră și prin alte învoieli și hrisoave.

— Ohoho, Hălăucene, dac-ai putea să vezi, glăsui unul din ceată. La primul popas nu scăpă de pe mîna altora mai tineri care voiau acum să afle povestea acelui Hălăuceanu.

Ajungînd pe plaiurile lor, se duseră mai întîi la cei care-i așteptau cu nerăbdare și-i coborîră la vale, zicîndu-le că-i iar Cîmpulungul al lor și că nu vor plăti bir nimănui, ci ei, nestingheriți, vor stăpîni roadele trudei lor. Vodă numai atîta le cere: să privegheze la hotare liniștea țării.

Lui Dodul hotărî domnul să-i dea loc în stăpînire atîta cît a putea cuprinde în mersul de-o zi al calului. Dodul înconjură șapte munți și ajunse spre seară în valea seacă, hotărînd să-și facă acolo casă și masă.

Oamenii Dodului s-au făcut străjeri, iar loc de pază și-au ales la poarta de stînci de la intrarea de sus a Cîmpulungului.

De-atunci au început oamenii locului a le zice acelor oșteni Străjeru, iar locul lor de priveghere se cheamă și astăzi Piatra Străjii. Pe la noi poți întîlni mulți oameni pe care să-i cheme Străjeru. Unii dintre ei mai știu, dar se cade să cunoască toți că sînt urmașii voinicilor din vremea lui Dodul.

PLAIUL TĂTARILOR

ncepem povestea unui drum care ne-a rămas din vremea cînd năvăleau în părțile noastre tătarii.

De cînd lumea au tot fost oameni pe aici care să știe vorbi românește, dar locurile erau largi și, de aceea, era unde să se așeze și alții. Așa s-a făcut că dacă într-un loc din Ardeal s-au împuținat și sărăcit pășunile, că grofului i-a plăcut să se întindă ca broasca în tău, trei români, ți-i spun pe nume: Petrea Colac, Nechita Tîmpău și Leonte Timul s-au hotărît să părăsească pe un timp oarecare vetrele lor străbune și să treacă cu turmele munții. Și i-au tot trecut mergînd spre răsărit de pe un munte pe altul, dintr-o vale în alta. Unde vărau nu iernau și unde iernau nu vărau. Tot dintr-o lucină și prelucă într-altele, pînă într-o zi, cînd au dat de un plai pe care mergînd au ajuns într-o fundoaie de unde nu se vedea nici în cer nici pe pămînt de munții de prin prejur și de desimea codrului. Numai cîteva poene. Dar dacă ei au zis: De-acuma n-om mai umbla hojma! s-au apucat de treabă, iar poenile s-au tot lărgit, pînă ce știm că-i astăzi Fundu Moldovei și Colacu.

S-au așezat strămoșii noștri aici, durînd tîrlele lîngă izvoarele Moldovei.

Doi ciobani mai voinici ce s-au gîndit? Iacătă-i că pleacă la drum, luînd cîte o secure subsuoară și ceva merinde în traistă. Nu puteau, ziceau ei, să rămîie într-un loc așa fără să știe bine cum au ajuns acolo. Toate drumurile trebuie să aibă un început și un capăt. Voiau să știe ce-i cu drumul acela pe care au ajuns pînă în acele locuri.

leșind în vârful plaiului, apucară cei doi ciobani spre răsărit și mergînd tot înainte au văzut că plaiul o întoarce spre malul drept al Moldovei, luînd-o către țara cu același nume, prin Pojorîta, Cîmpulung, Vama, Baia. De aici, știind ce-i cu drumul, au pornit-o înapoi, ajungînd iar la Runcul Pojorîtei, la Obcina Arsînesei și a Colacului, iar de la Botușelul Mare s-au îndreptat iar către țara Ardealului, pe unde veniseră. Ajunși aici au întrebat pînă au găsit răspuns.

Acela era drumul pe care veneau tătarii să prade țara din cînd în cînd, așa că, au aflat ei, acela era drumul pe care puteau trece oricînd tătarii și prin fundoaia în care ajunseseră ai lor cu oile și cu cîte le mai aveau.

La întoarcere, le-au povestit tuturor acestea toate și fiecare știa că sînt numai două de făcut: să-și mute sălașurile aiurea ori să-și apere dreptul lor, ceea ce au și făcut.

Nefiind destui la număr, ce s-au gîndit? N-or fi tătarii mai mulți decît brazii și fagii de pe marginea plaiului. Au pus pretutindeni străji, iar cînd s-a adeverit năvala tătarilor, în grabă au tăiat copacii și cînd le-a fost la îndemînă, i-au prăvălit peste păgîni, măcinîndu-i acolo. După aceea au curățat locul. Dacă o fi scăpat vreun tătar nu se știe, dar vestea s-a dus pînă departe și-au auzit-o și tătarii de la malul mării, care ce-or fi socotit, că nu le-a mai venit să se abată înoace.

Iar de atunci, dacă drumul tot a fost făcut, îl folosim noi. Multă vreme au tot umblat păstorii într-o parte și-n alta a munților. Pe aici am cărat fînul de pe poienile cele înalte și am adus lemnul pădurii, bun de catarge pentru corăbiile Moldovei.

Din loc în loc pe Drumul tătarilor vei întîlni cîte un semn, de cele mai multe ori o cruce asemenea acesteia lîngă care ne-am oprit acum. Și dacă tot ai venit cu mine pînă aici, am să te rog să mă ajuți să înnoim semnul dragostei noastre față de aceia care au știut să țină piept tătarilor odinioară.

PIATRA STRĂJII

în multe părți poți urca spre Rarău: pe firul Izvorului Alb, pe Valea Seacă, pe la Moara Dracului, pe pîrîul Mesteacăn, pe lîngă Adam și Eva, pe Izvorul Pojorîtei către Giumalău, pe la Sterparu, după ce lași în urmă Valea Putnei, iar dinspre Bistrița îl urci cel mai bine prin Chiril, trecînd pe lîngă umbra de mănăstire despre care ți-oi povesti mai încolo. Locurile din care pornește cîte un drum spre culmea muntelui își zic „de la poalele Rarăului”. Așa își zice și Pojorîta, ce se află prin Piatra Străjii în hotar cu Cîmpulungul, începînd aici și parcă nemaiterminîndu-se undeva, pentru că la Valea Putnei, urcînd Obcina Mestecănișului, satul își împinge hotarele pînă în slava cerului.

Piatra Străjii o desparte și o unește această așezare cu Cîmpulungul Moldovenesc. Pojorîta, nume de pădure arsă, își mai aduce aminte că au fost aici codri merei odinioară, pe care cei veniți cu turmele nu i-au putut dovedi decît prin ardere. Și se mai spune că ar fi ars aici pădurea din rîu în rîu săptămîni la rînd și abia după șapte ani a început a da firul ierbii, iar după încă șapte iarba s-a făcut atîta de mare de n-o mai dovedea coasa.

S-au așezat păstorii ardeleni veniți dinspre Prundul Bîrgăului, unindu-se cu cei veniți peste Prislop mai înainte și cu cei găsiți pe aceste meleaguri. S-ar fi unit cu oricine i-ar fi lăsat să-și vadă de urmele lor de oi și capre, dar tocmai de asta nu s-au putut uni cu tătarii, care prădau fără ostoire Moldova din Nistru pînă în creasta munților.

Cică pe vremea aceea Măgura și Muncelul Pojorîtei erau aproape uniți, numai Moldova, aici un fir de apă aproape de izvoare, îi despărțea. În vârful acestor stînci își aleseseră loc de strajă dinspre tătari. Cei aleși spre a face de strajă știau rosturile oieritului și numai treaba asta ar fi făcut-o, dar nu era cum să n-o facă și pe cealaltă; ei trebuie să dea veste către cei din vale cînd se apropie primejdie.

Așa s-a întîmplat și într-o zi de toamnă, cînd toți își vedeau de treburile lor. În aer plutea ca un murmur de fluier, parcă se auzeau izvoarele împresurînd depărtările, cînd deodată se năruî larmă; se apropiau cu poftă de harțag tătarii și nu se ridica în urma lor colb, atîta era iarba de deasă pînă și pe bătătura drumului. Numai zvonul acela se întetea odată cu creșterea soarelui pe cer.

Străjerii de pe culmea Măgurii au vestit din tulnice iar sătenii au știut că șagă la una ca asta nu se face și de aceea de îndată au scos la iveală coasele și furcile pe care știau ei mai bine a le mînuî. Au pornit-o ca în miezul verii pe fînețe la coasă și au cosit la coturi de cărări de astă dată, deasupra stîncilor, pe unde tătarii, oameni iuți, se aburcaseră cu mare pricepere, de parcă ei n-ar fi fost ai stepelor și pustiei, ci de ai muntelui de cînd lumea.

De la o vreme au început a se îmbrățișa cei rămași pe firul apei cu cei ce pîcau de pe înălțimi. S-au îmbrățișat întru moarte, pînă n-a scăpat niciunul.

I-a rămas locului numele de Piatra Străjii și nu-i de mirare că în sat mulți îi știu de cînd moșii numele de Străjeru, după cum ți-am mai spus și în altă parte, dar atunci vorbeam de unul Dodul. Care-i adevărul adevărat caută dumneata și alege. . .

Și una și alta mie mi se par cu adevăr.

ULMII DE LA SADOVA

a vărsarea Pîriului Morii în Moldova se află gospodăria lui Vasile Gavrilesco. Aici îndată la vedere sînt trei ulmi. De multă vreme în părțile noastre asemenea arbori parcă nu vor să mai răsară, iar alții de-o seamă cu aceștia nu se mai află, fiecare cuprinzînd în scorburile sale cîte o noapte întreagă.

Mulți nu mai știu nimic despre istoria cea lungă a ulmilor de la Sadova, sat care se întinde dintr-o parte a Cîmpulungului către Obcina Feredeului, însoțind o vreme drumul ce duce peste munte către Moldovița, Sucevița, Marginea și Rădăuți și mai departe către Putna, unde se află mormîntul lui Ștefan cel Mare.

Nu vă spun acum o poveste despre ceva care s-a întîmplat odinioară și acuma nu se mai întîmplă, pentru că uite, dragii mei, totul se întîmplă încă și acum. Veniți numai într-o noapte și-ți vedea cum ies caprele din scorburi și se cațără în vîrfurile ulmilor. De aceea nu mai cresc ei în înălțime de atîta vreme, dar frunzișul li-i bogat cît o luncă întreagă primăvara.

Aflați acum că noi, cei din satul Sadova am venit aici, să fie de atunci vreodată cincisute de ani, pentru că era vremea lui Ștefan cel Mare. Și au venit neamurile noastre cele vechi cu cîrduri de capre tocmai din Ardeal, că alta ce rîia să ieie cu dînșii. Și apoi caprele zic numai unii că-s greu de ținut. Mîință te miri ce toată vara, rod mai nimic toată iarna și dau lapte gras. Da' ce vă spun eu de aceste, că doar știu că nu vă place?

Erau în vremile acelea păduri și iar păduri din obcină în obcină. Ici colo cîte o poieniță ca asta unde-i ograda mea. Aflînd-o, un moș-strămoș de-al meu ar fi zis:

Uite, frate, ce le mai place caprelor frunza asta de ulm! Și aici au rămas. Toate verile au tot tăiat crenguțe de ulm. Așa au făcut după aceea și strănepoții lor, numai că de la o vreme ulmii n-au mai putut crește în înălțime, ba au ajuns caprele să se poată urca în vârful lor. Așa se întâmplă cu toate pe lume.

Scorburile s-au adâncit întruna și ele, că dacă-mi ardea casa cu războiul acesta de pe urmă, puteam să-mi fac adăpost într-o scorbură. Au trecut în două războaie nemții pe aici, și unul, nu vi-l spun, că-ți zice că mă laud, i-a ușurat de arhiva regimentului pe cei care au trecut prin satul nostru acum a doua oară, luînd de la ei și patruzeci de arme, nouă șei, patru hamuri. Pentru treaba pe care v-o spun a fost decorat ori n-a fost, n-are nici o importanță, mai mult m-a necăjit cu întrebările și bănuielile domnul maior Mustață și alții după dînsul.

Așa au făcut ulmii din ograda mea și pe cel de-al doilea război mondial, numai altul n-aș mai vrea să apuce, că nu cred să mai poată scăpa.

Uite, le susură de toamnă frunza, dar veniți voi la primăvară și-ți vedea cum biruie mlădițele pe trupurile lor.

Cam asta știu eu. Scribe și la consiliul popular într-un registru și nu mai știu eu bine unde: „În comuna Sadova se află trei ulmi seculari în gospodăria lui Vasile Gavrilescu”. Nu mai scrie acolo și câți ani au, pentru că pînă anul trecut au avut mai puțini, iar la anul s-ar putea să aibă mai mulți.

IEZER

Sînt în zilele noastre o seamă de lucruri care nu se mai văd. Că zimbrii au trecut în steme și în povești se știe, dar de o vreme n-am auzit să se vadă nici vulturi pe cer, nici lupi prin desișuri, nici lostrițe în valurile Moldovei și ale Bistriței. Doar vînătorii și pescarii de mai știu ceva despre toate acestea.

Eu unul v-oi zice că a fost odată, demult, tare demult ceva care mai este încă și azi; o poiană cu flori, la marginea unei prăpăstii ce părea fără fund. Acolo își ducea traiul, ca și mine, un pădurar cu nevasta lui. Pădurarul acela s-a pierdut împreună cu toate ale lui de amar de veac, dar povestea lui a rămas.

În acele vremuri stăruia în aceste locuri liniștea. Numai noaptea se auzea cîntecul buhei, toamna boncăluitul cerbului, cîteodată mormăitul ursului. Și ca și mine erau întristați oamenii aceia că nu au copii, dar într-o zi s-a lăsat asupra lor îndurarea celui de sus, care pe atunci venea mai aproape și el de ograda omului, și femeia s-a simțit însărcinată. Au avut la bătrînețe un fecior, aș zice cum nu se mai află, dacă nu te-aș avea pe tine în fața ochilor mei. După ce s-a născut, ce nume să-i dea? că la asta nu se gîndiseră.

– Hai să-i punem numele lezer, hotărî pădurarul.

Cum femeia era destul de fericită că făcuse feciorul, lăsa treaba numelui în seama omului ei, ca să fie fericit și el că alesese un nume frumos pentru cel atîta de mult așteptat. Și-i ziseră amîndoi așa.

Cînd s-a făcut flăcăul de vreo șaisprezece ani, a avut și un mînz murg, scurt în picioare, cu gîtul gros, cum îs caii noștri de munte. Ai fost la Lucina, la crescătorie? N-ai apucat vremurile cînd în toată

gospodăria erau cîte doi și mai mulți cai și de aceștia ce le zice acum huțuli și de cei mari, moldovenești, buni pentru prinții din Persia.

Călărind odată prin pădure pe căluțul lui năzdrăvan, se întâlnește lezer cu un om necăjit și la făptură și la straie care, după ce intrară în vorbă, îi zice:

— Am slujit la unul un an întreg și iată care-mi fu plata: m-a alungat cînd i-am cerut-o.

— Și ce-ai să faci?

— Am și făcut! De-acum codru-i al meu și... lasă.

— Ia-mă, bade, și pe mine cu dumneata, că mama și tata tot de la una ca asta au ajuns în singurătăți, și ei m-or lăsa.

L-au lăsat, că era feciorul lor bărbat în toată firea, cum i-a mers din urmă și cîntecul:

*Sus colo în munți,
În codrii cărunți,
Sus în codru verde
Oare ce se vede?
Mîndru feciorel,
'Nalt și subțirel,
Ce îmi călărește
Și mîndru doinește.
Și la brîu ce-avea,
Ce-atîrna în șa?
Avea trei pistoale
Și o pușcă mare.
Haiduc îmi era,
lezer se numea.*

Vodă, care o fi fost pe vremea aceea, avea nevoie să fie o anume liniște și pace în țară, dar din pricina lui lezer nu-i ieșeau socotelile. Știind că altă cale nu-i, s-a gîndit să-l prindă cu șiretlic. Așa au și făcut: Pe cînd lezer dormea liniștit lîngă un izvor, vegheat de murgul său, cu pistoalele atîrnate deasupra capului într-un fag, s-au apropiat pe furiș de l-au legat l-au pus în lanțuri și obezi. Văzîndu-se prins, își mai îmbrățișă odată murgul cu privirea și grăi astfel:

Hei, murgule, pui de leu,
Iată că-s legat și eu.
Cine te-o mai adăpa?
Cine te-o încăleca?
Cine oare-o mai vedea
Cum pui nările-n pământ
Cum îți fuge coama-n vînt
Și ce mîndru nechezai
Cînd ieșeam în vîrf de plai?

Deîndată murgul s-a făcut nevăzut, iar oamenii stăpînirii au început a-l tîri pe lezer, dar la o cotitură, ca din pământ, țîșni murgul voinicului și după el fîrtații lui lezer, în frunte cu fratele de cruce întîlnit odinioară. Unul îi tăie lațurile de la mîini și de la picioare din goana calului cu cuțitul și lezer sări în spinarea murgului pornind-o în goană cu potera după el. Deodată ajung la poiana unde se născuse lezer, dar acolo casa bătrînească nu se mai afla. Crescuse jnepeniș des pe marginea prăpastiei, de nu se mai vedea nimic înainte. Mai întîi lezer, iar după el de-a valma ceilalți călăreți au căzut în adîncurile prăpastiei.

Aflînd de întîmplare, au venit toți cei care avură bine de la feciorul pădurarului la locul morții sale. Și atîta plîns a fost, de s-a făcut un lac adînc, care cu vremea s-a tot mărit, că peste ani i-am adăugat și noi lacrimile noastre.

Acum știi de ce acestui loc în care te afli pentru o vreme îi spune La lezer.

COMOARA DE PE RARĂU

ra prin 1541, în a doua domnie a lui Petru Rareș, cînd domnitorul se îndrepta învins către cetatea sa de la Ciceu. Luînd drumul pe lîngă apa Bistriței, ajunse într-o vreme aproape de culmile stîncoase ale Rarăului, munte care pe atunci se chema încă Todirescu. Și Rareș hotărî să-și ascundă aici o parte din averile sale împreună cu soția, care mărturisise că nu se mai simte în puteri să meargă mai departe. Domnul hotărî să se întoarcă pentru a strînge oaste și în felul acesta să-i alunge pe dușmani din țară. Pînă atunci doamna Elena avea să steie în paza lui Ștefăniță, flăcăul lor cel mare.

Trecură multe zile și domnul nu mai apărea. Aceeași neliniște în zbaterea de ramuri a codrilor merei și zvîcnetul cîte unei căprioare ori căderea săgetată din înălțimi spre prada numai de el văzută a vreunui vultur. Un țipăt dintr-o parte, un răget din cealaltă și-apoi iarăși aceeași batere de ramuri sub bolți de singurătate.

Numai că într-o zi ca acestea se petrecu un lucru neașteptat: pe cărarea ce urca spre stîncile Todirescului apăru o ceată amestecată de turci și tătari, cu caii înspumați de greutatea urcușului. Pe măsură ce aceia ce năvăliră primii în poiană se desfășurau, tot alte trupuri apăreau și tot alte brațe ridicau în lumina soarelui ascuțiș de sabie încovoiată.

Ștefăniță îi zări primul. În afară de dînsul nu mai avea nimeni braț tare ca să poată lovi în dușman; cu toate acestea, puse grabnic mîna pe paloș căci timp de a se retrage nu mai era.

Doamna încercă să-l oprească presimțind sfârșitul acelei lupte inegale:

– Mai bine, zic, să stăm ascunși în peștera aceasta; poate nu ne vor găsi.

– Poate, răspunse Ștefăniță, nu ne vor găsi pe noi, dar comorile noastre cele de preț sînt chiar în calea lor. Iată, au și ajuns la ele.

Dar n-apucă Ștefăniță bine să-și termine vorba, că numai ce se auzi un tunet, ca de năruire de munte de piatră. Și-așa se și întîmplă. De deasupra peșterii, unde se ascunseseră, începu cu mare vuiet prăbușirea unor stînci uriașe, care săltau stîrnind nori de pulbere și o huruială nemaiauzită.

Cînd totul se potoli, cerul începu să se mai limpezească, doamna și Ștefăniță priviră mai întîi către locul de unde suiau păgînii către ei, dar acolo nu mai era nici urmă de dușman. Îi înghițise parcă pămîntul, cu cai și cu arme cu tot.

Ștefăniță alergă îndată spre ascunzătoarea comorilor domnești. Pretutindeni stînci uriașe, nepăsătoare de neliniștea fiului de domn. Ele își făcuseră datoria apărîndu-l, dar acuma parcă nu-l mai cunoșteau. A' mai încercat Ștefăniță o vreme să scobească pe sub stîncă cu paloșul, dar zadarnic; n-a reușit să deie de nimic.

– Asta o fi plata pentru salvarea vieților noastre, zise doamna privind spre stîncile care parcă nu s-au mișcat și nici nu se vor urni niciodată din loc.

Peste nu multă vreme, apăru și domnul aducînd cu el bucuria biruinței. Auzind ce se întîmplase, la început se înnegură apoi rosti înțelept:

– Bine că am cîștigat, bine că sînteți în viață. Astea-s mai de preț decît toate celelalte.

De atunci, se spune, oamenii de pe meleagurile cîmpulungene i-au zis Todirescului Rarău, ca să nu se uite trecerea pe aici a marelui domn, iar stîncile ce i-au dat scăpare doamnei sale aveau să se numească Pietrele Doamnei. În vîrful lor crește Floarea reginei, albumița, la care greu se ajunge, iar cine ajunge n-o rupe.

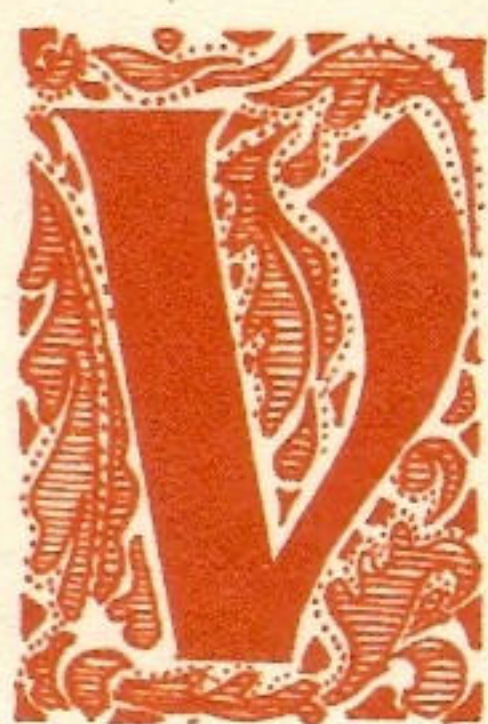
Comorile lui Petru Rareș n-au mai fost găsite dintr-o pricină pe care noi o cunoaștem. Comorile au încăput pe mîna Știmei aurului

și a fost vai de acela care s-a încumetat să-și facă de lucru cu
dînsa. Oamenii însă vin întruna aici, pe culmea Rarăului nostru,
pentru că Știma aurului n-a știut că sînt comori de mai mare preț
decît acelea pe care le luase în stăpînire.

PEȘTERA LILIECILOR

-am povestit că după ce comorile doamnei lui Petru Rareș s-au fost pierdut sub stîncile prăvălite în calea dușmanului tot aurul, argintul și mărgăritarele au intrat în stăpînireă știmei aurului.

Întruna, de-a lungul anilor, s-au găsit necugetați care să caute comorile, pentru a le avea ei și nimeni altul, iar știma aurului primi poruncă de la mai marele ei să stea ascunsă în peșteri și pe care l-a întîlni întrînd acolo cu gîndul acesta să-l preschimbe în liliac.

– Așa am să fac.

– Dar de oamenii de treabă să nu te atingi, că ai noștri îs numai cei cu păcat.

– Așa am să fac!

Și s-a apucat știma aurului de treaba ce-o avea de făcut.

Mai cu seamă una dintre peșteri, cea mai adîncă și cea mai largă era căutată de oamenii doritori de avere. Unii veneau să se bucure de priveliștea nemaipomenită, alții să caute pentru dînșii comorile ascunse în pîtecele muntelui.

Luînd-o într-o parte prin locul pe unde crește ceapa ciobanilor, care de aceea se numește Hagimiș, dai de gura peșterii. Cei ce intrau cu gînduri bune ieșeau afară bucuroși de lumina soarelui, ceilalți acolo, în subpămînt rămîneau, să bată din aripi în veșnica noapte și numai în noaptea pămîntului să mai iasă la lume.

Am coborât aici adeseori și am văzut stoluri de lilioci neadormiți în căutarea lor nevăzătoare.

Cînd veți veni aici să înțelegeți comorile cele adevărate ale Răului, poate o să coborîm împreună în Peștera Liliecilor noi toți care am hotărît de multă vreme pentru totdeauna să rămînem oameni.

STÎLPUL LUI VODĂ

a marginea dinspre soare a străvechiului ocol al Cîmpulungului Moldovenesc își întinde hotarele un sat frumos, întemeiat la întâlnirea apei Moldovei cu aceea a Moldoviței. Aici au poposit de-a lungul vremii negustorii cu carele lor încărcate, ca să plătească dările cuvenite către stăpînirea Moldovei. În inima satului, într-o grădină arcuindu-și umbrele pe un tîpșan nu prea înalt se află Stîlpul lui Vodă, despre care unii nu știu nimic, iar alții au aflat sau vor să afle cele ce urmează.

Vremea luptelor cu Cantemireștii trecuse, căci fulgerătoarea domnie a lui Dimitrie sîrși la Stănilești în 1711, iar acum Mihail Racoviță se afla în cea de-a treia domnie a sa, folosindu-și inteligența, căci n-a dus lipsă de aceasta, ca să facă pe placul boierilor.

— Măria Ta, știi bine că noi te ajutăm să plătești mucarerul mic și mucarerul mare. Altfel poarta are domni aleși din Fanar și Fanarul nu-i Racova. Iar cel ce n-a mai aflat toată viața că fusese botezat Struțocămila de singurul care ar fi știut să-l și prețuiască înțelegea că nu-i chip altfel decît să mărească dările.

Între altele, s-a gîndit să treacă pe la toate vămile Moldovei să îndrepte lucrurile. Știa că austriecii pricinuesc necazuri negustorilor noștri, și cum nemții erau prinși cu mutatul hotarelor în Banat și Oltenia, Racoviță hotărî să se răfuiască pentru mai multe pricini cu cei rămași la hotarele de sus ale Moldovei și să apere drumurile negustorilor noștri.

Trecînd prin Vama, înainte de a ajunge în capitala ținutului, la Cîmpulung, vodă făcu semn de oprire:

— Aici rămînem două zile, să stăm de vorbă cu oamenii domniei mele, să le ştiu pricinile.

Au stat așa cum a zis vodă, care a doua zi hotărî:

— Poruncesc să se facă un stîlp înalt pe dealul acesta de lîngă han, ca să se ştie că vrerea mea este aceea de a face dreptate și că aici eu poruncesc și nu neamțul, iar stîlpul să fie gata pînă mă întorc din părțile Bistriței.

Așa s-a întîmplat. Vodă a arătat pe unde a fost că Moldova încă nu are de gînd să piardă nimic din hotarele și drepturile ei.

În drumul său a fost însoțit de oameni de-ai muntelui Rarău ca oșteni, răfuindu-se cu nemții care aveau să se liniștească în privința Moldovei pentru o vreme.

Întorcîndu-se vodă la Vama, a văzut cu bucurie că stîlpul e gata.

— Să vină meșterii de față! se auzi glasul fericit al domnului.

— Apoi, Măria Ta, noi sîntem meșterul, zise un om slab și mai mult nu îndrăzni a spune.

Vorba i-o luă din gură mai marele satului, tot țăran și el:

— Tată, de la semnul acesta începe hotarul nostru, al celor din Ocolul Cîmpulungului Moldovenesc, care ne-am întemeiat vetrele lăzuind codrul verde și am viețuit sub soare nesmintiți din ale noastre de nimenea, neplătind bir nimănui, că nu-i altă faptă mai de preț către țară decît aceea de a-i sta de strajă la hotare.

Mai tîrziu, cînd au venit austriecii, călcînd cu silnicie hotarele păzite de noi, înțelegîndu-se cu turcul peste capetele noastre și al lui Grigore Ghica Vodă, le-am spus și lor că acesta este semnul rămas de la bunii și străbunii noștri, care întru toate au fost slobozi și așa vrem să fim și noi întotdeauna.

POIANA SIHĂSTRIEI

e la mijlocul drumului între Cîmpulung și vîrfurile Răului se află ascunsă și de nu știi de mai înainte unde, nici n-o bagi de seamă, o poieniță căreia îi zice Poiana Sihăstriei.

Nu-ți vine prea greu să înțelegi de ce-i spune astfel. Intrînd în luminișul ei, mai într-o parte zărești îndată un stîlp de piatră cu cruce și poți duce gîndul spre vremea cînd aici a fi fost o mănăstire.

Unde nu-s asemenea semne de retragere a unora din fața ochiului lumii spre desișuri de codri din cine știe ce pricini? Numai că ăsta-i locul mănăstirii pe care a fost făcut-o Petru Rareș la poalele muntelui ce-avea să-i poarte numele din acel an 1541, cînd trecuse cu doamna sa, de nevoie, pe aceste locuri.

Eu n-am de gînd să-ți povestesc acum nici despre felul cum a fost făcută mănăstirea, nici despre cei care au crezut că se pot izbăvi de relele lumii la fum de lumînare, ci îți voi aduce aminte cîte ceva din istoria ei de pe urmă, cînd a fost să nu mai rămîie decît semnul acesta de piatră cioplită.

Numai că am o rugămintă: mai întîi să strîngem hîrțile și cutiile de conserve din jurul stîlpului și să curățim oleacă băncuța aceasta înnegrită de trecerea necurmată a vremii.

*

Clopotul de la poarta mănăstirii bătea subțire amestecîndu-și în depărtare sunetul cu vuietul cetinii și freamătul frunzei ori pierzîndu-se în susurul Izvorului Alb.

Cînd popa Gheorghe ostenea, începea să tragă de funie popa Simion. Trecuseră la mijloc cîteva zile bune de cînd nici unul nu mai

mîncase și nu mai pusese capul jos, ținînd-o în post și rugăciune. Glasul ascuțit al clopotului nu mai contenea. Bătut întruna, trebuia pînă la urmă să-l audă cineva. Iar popa Gheorghe și popa Simion trăgeau neîncetat de funia roasă de mîinile lor sîngerii.

Oamenii parcă nu-și mai căutau de drum, deși s-ar fi convenit să-l facă pînă la tîrlele lor de pe culmea Rarăului. Se smintiseră treburile din locul lor. Turcul, făcînd pace cu neamțul și fără a întreba pe cei ce s-ar fi convenit să fie întrebați, vîndu partea de nord a Moldovei Austriei. Anul se rotunjea: 1775.

Printre primii care s-a întîmplat să audă de acestea se nimeri a fi popa Gheorghe. Nu era el chiar popă, dar așa i-a mers vestea.

Acum trăgea împreună cu fratele său clopotul, aducîndu-și aminte cum n-a putut cînd a aflat nenorocirea să grăiască cu nimeni, ci a luat-o la fugă spre schit cît a putut de degrabă. Abia acolo a prins a vorbi, așa cum făcea și acum, și asta de cîteva zile fără oprire. Trebuia să audă pînă la urmă cineva.

Popa Gheorghe și popa Simion înnebuniseră.

Numai că atunci cînd a venit primul cioban și nu mult după asta au apărut și ceilalți, nimeni n-a băgat de seamă ce s-a putut întîmpla. Au stat în ocolul strîmt al mănăstirii toți poporenii cu capetele plecate plîngînd.

De la o vreme, glasul subțire al clopotului tăcu. Atunci cuvîntă vornicul Sabie:

– Fraților, să ducem mănăstirea, că nu-i mare lucru pentru cîți sîntem aicea de față, de partea cealaltă a Rarăului, să rămîie a Moldovei peste veac, pînă a trece ceasul de cumpănă.

Și așa făcură: în două zile mănăstirea era iarăși clădită pe partea dinspre apa Bistriței a muntelui, în locul ce se numește astăzi Chiril de la un om înțelept care trăia acolo și la care mergeau muntenii să-l întrebe despre rosturile lumii.

– Unde mergi? îl întrebai pe cîte unul.

– La Chiril.

Și în felul acesta Chiril n-a mai murit niciodată. Aici, în acest loc glasul clopotului prinse iarăși să sune, amestecîndu-și zvonul în depărtare cu vuietul cetinii, cu foșnetul frunzelor din Țara Fagilor, unindu-se cu tumultul de valuri al Bistriței.

PIATRA LUI FLAM

ai întâi s-au fost văzut pe aici, după ce Bucovina a căzut sub austrieci, cătanele, în frunte cu cea mai de seamă dintre ele, generalul Spleny, căruia i-au zis nou-veniții guvernator al Bucovinei.

Omul era blînd de felul lui; putea oricînd să ajungă un bucătar cuminte, dar pentru cineva cu singe albastru nu se cuvenea nici în gînd o asemenea soartă, așa că generalul trebuia să-și ia în serios misiunea.

Chemîndu-l într-o zi la dînsul pe un bucovinean de-al nostru pe nume Alexandru Ilschi, îi zise:

– Dumneata, care cunoști treburile acestui domeniu al coroanei noastre, împreună cu căpitanul Metzger, vei lucra pentru trairnica delimitare a pămînturilor ce compun ceea ce moldovenii voștri denumeau Ocolul Cîmpulungului Moldovenesc.

– Nu cred, răspunse Ilschi, luat prin surprindere, să putem numai noi doi face treaba asta.

Căpitanul Metzger, de față, zîmbi văzînd că se găsea cineva care să comenteze ordinele superiorului său, pe care nu-l invidia, ci pur și simplu îl disprețuia, sperînd că într-o zi îi va lua locul. N-avea de unde ști că locul lui Spleny va fi luat de alt general, iar el, Metzger, nu va trece de gradul de colonel. Acum găsea în vorbele lui Ilschi prilej de răzbunare personală. Generalul Spleny observă surîsul triumfător al subordonatului său și căută să-l descurajeze cu o privire tăioasă, care dimpotrivă, îi submină și mai mult autoritatea, apoi se întoarse către Ilschi.

— O să ai în sprijin armata și mandatarii pe care îi vom numi noi. Hotarnicele trebuie date cât mai repede la iveală.

Panțirii erau prezenți pretutindeni. Ba încă, anii trecînd și bucovinenii devenind cetățeni de nădejde ai imperiului, românii din partea locului începură a fi luați la oaste. De cînd se știau, oamenii acestor locuri se numiră străjери ai hotarelor de țară. Și acum li se cerea să apere o țară, dar aceasta nu era, nu o simțeau să fie țara lor cea adevărată.

Legea recrutării surprinse mai întîi, apoi creă un val de mînie, numai că pînă la urmă tot s-au văzut flăcăii noștri în haine nemțești și nu mult după aceea aveau să se audă cîntece ca acesta:

*De unde cătana pleacă
Rămîne curtea săracă,
Rămîn boii în rastele,
Părinții în dor și jele;
Rămîn boii înjugați
Și părinții supărați,
Ochii mîndrei lăcrimați.*

Plecînd la cătănie, cîntă acest cîntec și Ioniță Mercăș, feciorul cel mai mic al lui Ieraclie Mercăș, vornicul de altădată. Ochii părinților și ai fetei cu care vorbise Ioniță o iarnă și-i vară erau ai cîntecului.

Recruții erau de acuma de mult timp plecați. Lacrimile începuseră a se zbici de pe fețele înăsprite de vreme, dar și de pe acelea neînvățate încă bine cu plînsul necazului vieții. Pretutindeni lacrimile se întorceau în suflete.

Pentru cei rămași acasă venea întruna necaz după necaz. Acum se hotărîse legea vînătoarei și a pescuitului. În drum spre casa lui Petre Flam, vărarul, Tudurean vornicul grăi, cum îi era obiceiul, cu unul și cu altul. Mulți îl întrebau de soarta unui fecior ce fusese închis pe motiv că impușcase un țap.

Apoi să știți că nu-i vorba numai de necazul de la Slătioara, ci de toată legea asta fără rost cu oprirea vînatului și a pescuitului. Nu știu să mai fi fost vreodată pentru noi o asemenea lege și nici

n-am auzit că din asemenea pricină să se împrăzineze vietățile pădurii și ale apei. Cerbii s-au hrănit din livezile noastre; iarna le-am făcut locuri anume pentru iernat, iar peștilor le-am adâncit bulboane. Nu se cădea să vie vremea ca neamțul numai să tragă cu pușca și să arunce undița. Noi am prins păstrăvul cu mîna, dezmiardîndu-l.

Tudurean vornicul l-a găsit pe Petre Flam acasă. Trebuia pregătit un transport de var către Moldova și abia acum reușise să facă rost de actele necesare trecerii carelor dincolo de Suceava. Altădată asemenea treabă mergea ca de la sine și adeseori puteai zări cărăușii din munții Cîmpulungului ducînd varul cel alb din piatra Rarăului spre târgurile Moldovei. Acuma așa ceva se dovedea a fi tot mai greu.

— Bade Petre, ți-am adus hîrtille. Pregătește carele și du-te. Nu uita să-i iei cu dumneata și pe cei doi nepoți ai lui Budăi, dacă ei vor să treacă la frații noștri de dincolo. Să-i ajutăm. Și-or găsi poate un rost mai bun decît acela de a ajunge cătane împărătești.

— Da' cum să-și . . .

— Știu, știu ce-ai vrea să-mi spui. Să cunoști însă că le-am zis și eu și alții ca să nu plece, că toate trec, dar n-a fost chip să-i scot din a lor. Au mai plecat mulți alții și-or să mai plece și de acum înainte. Nici o lege nu te poate ține legat de un pămînt, dacă legea aceea nu e în tine. Dar lasă c-a veni ea și vremea întoarcerii. Poate că mulți dintre cei plecați vor lucra acolo pentru gîndul nostru, că așa ni-i felul: să nu ne uităm vreodată locurile în care ne-am născut, truda și tocmelile din strămoși. Nu le-or uita nici ei.

Petre n-a mai răspuns. El pregătise totul cum știa că se cade s-o facă pentru un drum ca acela, avînd grijă și de oamenii săi și de boi. Într-un tîrziu dădu la iveală gîndurile care îl frămîntau:

— Eu am să rămîn acasă, că de acuma îs prea bătrîn pentru asemenea trudă. Este și multă treabă aici, la vărăria noastră, cît a mai fi a noastră . . . Mi-a trimis vorbă Manz printr-unul de-al lui să-i fac și lui cîteva care de var și i-oi face, ca să aibă și dînșii case albe, ca ale noastre. Numai o pricină am: am auzit că se leagă nu știu care de piatra mea și-ar vrea s-o ieie, zice acela, pentru nevoile statului, iar asta nu s-ar cuveni. Neamul nostru, al lui Flam, o stăpînește din străbuni.

— Și încă dumneata parcă ai avea și nume de neamț, rîse sau încercă a rîde Tudurean.

— Zău nu-mi arde de șagă.

Vornicul știa despre cele pe care i le spunea acum Petre, vechiul și bunul lui tovarăș din tinerețe, dar socotise că nu-i vremea să i-o spună el mai întâi. I-o luase altul înainte. Ce nu s-aude? Deci Flam știa...

De bună seamă că var avea să fie mai departe. Cineva tot trebuie să-l facă. Poate avea să fie și mai mult. Manz și alții aveau nevoie de var pentru construcțiile ce începuseră la Cîmpulung, Pojorîta, Iacobenii și în alte părți, pe unde se deschiseseră mine de pucioasă și de mangan. Dar de ce să nu facă mai departe Flam varul?

Deși nu era vorba de locul lui, nici de locul vreunui neam de-al său, vornicului tot nu-i venea la socoteală nedreptatea ce trebuia împlinită, iar dînsul era unul dintre aceia care trebuia să fie de data aceasta de partea stăpînirii.

Gîndindu-se la ceea ce îi spusese Flam, își limpezise sieși scopul venirii sale la bunul său tovarăș. Nu numai pentru a aduce hîrțile acelea venise. Le putea trimite prin cineva, așa cum o făcuse adeseori.

— Petre, să știi că eu am vrut să-ți vorbesc de povestea pe care mi-ai spus-o și pe care o știam.

— Numai că n-ai vorbit...

— N-am vorbit, dar aș fi vrut să-ți vorbesc și-oi mai vorbi și altădată.

— Lasă... Deodată vină pînă în casă: vreau să-ți arăt ceva, îl îndemnă Petre pe vornic. Am aici o scrisoare scrisă cu mîna unui moș de-am meu, căruia îi zice Toader Flam, la 1710, către starostele mănăstirii Probota, în care scrisoare îi spune aceluia că are să-i trimită varul de care are trebuință și că nu are nevoie pentru treaba asta de nici o plată. Tot așa, mai zice, a trimis var de-al lui și în alte părți și cum să nu trimită acum, cînd simte că Moldova se pregătește de sărbătoare, și dacă tot dă turcului varul pe degeaba, de ce n-ar da cu toată inima pentru ai noștri?

Și uite, vornice, cum mai zice că domnul Cantemir l-a fost primit cu toată cinstea pe dînsul, zicîndu-i că țara are să aibă nevoie de

varul lui. Și pentru aceea se întărește hrisovul domnilor de dinaintea sa, care au scris acolo ce drepturi au cîmpulungenii și ce drept are el, Toader Flam.

Vornicul, care asculta privind pe fereastră, de unde zărea stîncă vărăriei, se întoarse către Flam, grăindu-i:

- Apoi nu degeaba se cheamă piatra asta cu numele vostru.
- Și-așa o să se cheme, măcar de ne-ar lua-o!

*

Ion Tudurean s-a întors tîrziu către casă. Știa că n-are de ce se grăbi: acolo era acum stăpîină nepoata sa, căreia îi venise rîndul să puie la cale o șezătoare.

Anița era ageră și dragă tuturor, numai că de o vreme părea că nu-și prea găsește rostul, și pricina se știa: încă nu primise carte de la Ioniță Mercăș, cel plecat în cătănie. Numa' că se întîmplase ceva, ori el n-avea vreme nici pentru atîta lucru, că de uitat n-avea cum, și pentru ce s-o uite, nici pentru cine.

Tudurean îl văzu trecînd pe colonelul Metzger pe ulița cea mare, cu mîinile la spate și se gîndi să mai zăbovească o vreme cu el.

Un flăcău trecu pe lîngă cei doi cîntînd. Le dădu seara bună, după care se opri la o poartă cîntînd:

*Foaie verde garofiță,
Mîndruleană, mîndruliță,
De frumoasă ești frumoasă,
Dar iia n-o știi coasă.*

Fata ieși în cerdac și îi răspunse rîzînd:

*Ba mă duc la șezătoare
Să Țes floare lîngă floare.*

- Atunci vină cu mine, îi zise flăcăul.

Și plecară împreună, iar Metzger se gîndi o clipă că poate nu s-ar cuveni ca fetele să umble seara pe drumuri. Pe la el, la ora aceea se trăgeau storurile, se zăvoreau porțile, se linișteau străzile. Dar de această dată disprețul i se transformă într-un fel de invidie și-și zise: „În fond ce am eu cu moralitatea lor?”

Șezătoarea începuse de mai multă vreme, de aceea cei doi tineri întârziți primiră aspră pedeapsă. Amîndoi aveau să cînte cîte ceva.

Dacă-i așa, zise feciorul, om vedea noi pînă la urmă cine-i mai pedepsit și începu:

*Plînge-mă, maică cu dor,
Că ți-am fost mîndru fecior.
Ți-am scos boii din ocol
Și i-am pus la plugușor.
Nici o brazdă n-am arat
Și-n cătane m-au luat.
Cătăni-aș cătăni,
Numai pușca de n-ar fi.
Pușca și oțelele
Îmi mînîncă zilele.
De-ar fi pușca de cucută,
Pătruntașul plin de urdă,
Cătăni-aș fără ciudă.
Doamne, pe dușmanii mei
Fă-i pe drum bolovănei
Să calc cu cizma pe ei.
Că dușmanii îmi vreau mie
Să-mi vadă casa pustie,
Nevasta în văduvie
Și copiii-n sărăcie.*

Cînd tăcu din cîntec, o vreme nimeni nu mai zise nimic. Se auzea numai suspinul printre lacrimi al Aniței. Apoi cîntă și fata cu care venise flăcăul împreună.

Căpitanul Metzger ajunse acasă, gîndind că de a doua zi vor începe drumurile sale și măsurătorile pentru lucrarea de care răspundea: șoseaua peste Mestecăniș.

Poate și Ion Tudurean se gîndea la aceeași lucrare, stînd acum în gang, de unde asculta cînteculele dinlăuntru, părăindu-i că-l stingherește ceva sub pleoape. Și parcă ar fi voit să cînte și el o doină celor strînși în casa cea mare, ceea ce și făcu după ce intră, urîndu-le bună petrecere:

– Dacă mă lăsați și pe mine să mă încerc a mă întrece cu voi, cei tineri, iată ce-am să vă spun:

*Cîntă cucul sus prin crîng,
Oi, rea veste-n Cîmpulung.
Din Rarău pînă-n Bîrgău
N-auzi alta decît rău
Și din Runc pînă-n Muncel
Cîmpulungu-i vai de el.
Cu-nvîrteli, cu protocoale
Au rămas stînele goale,
Stînele și tîrlele
Și strungile, bietele.*

*

Cînd Ioniță Mercăș se întoarse la vatră, găsi vatra pustie, mama îi murise, iar tatăl îi urcase la tîrla cu oile altora, neavînd ce face spre a-și duce zilele.

Peste cîteva zile flăcăul acelui Mercăș îi poruncea din partea tătîne-său lui Petre Flam să-i deie piatră și var pentru o casă nouă. Dînsul își lasă slobod feciorul să se unească pe totdeauna cu Anița, cum fusese vorba de dinainte.

Petre Flam ascultă toate acestea și îi zise flăcăului:

– Adă-i aminte părintelui tău că un moș de-al vostru a avut casă pe Valea Caselor și n-a mai rămas din gospodăria aceea, ca și din multe altele decît piatra temeliei, și poți s-o iei de-acolo.

Îi bine să chibzuim pînă și la piatra muntelui. Și-apoi aceea îi gata cioplită. A merge treaba mai cu spor. Nici nu te-ar costa prea mult lucrarea. Var, să știi, îți dau fără plată. Cînd te vei pune pe picioare ai să-mi duci un car două cu varul nostru unde te-oi trimite.

– Un moș de-al meu, spui, a avut gospodărie pe Valea Caselor.

– Da. Află că ai noștri de acolo au început a-și întemeia vetrele. Acolo a fost, precum știi, islazul comunal.

– A fost?

– Nu ți-a spus bătrînul că l-am pierdut?

— L-am pierdut? Aha! Parcă ar fi trebuit să știu. Și pe ăsta l-am pierdut, că doar tot al nostru era . . . , bade Petre. N-am nici o săptămână de cînd zic eu că m-am întors acasă, și nu mai dovedesc să tot aud cînd de una cînd de alta.

— Toți au de pătimit cîte ceva. Mie vor să-mi ieie stîncă și să facă dinșii vărărie. Nu ți-am spus la început, ca să nu zici că mă cîdesc să-ți dau varul, dar mare lucru săptămîna asta dacă scap.

*

Se făcuse seară. Ioniță obosise săpînd toată ziua la temelia casei sale. Începuse lucrarea pentru care se simțea dator, ca să poată intra și el în rîndul lumii cu fața sus. Nu peste mult avea de gînd să bată la poarta Aniței și să-i spună că a venit. Știa el că dînsa auzise prima de venirea lui, dar voia să i-o spună acum el treaba asta, după ce-și mai liniștise oleacă sufletul dinspre partea mamei. Ea s-a bucura cînd i-a spune și l-a mustra pentru întîrziere.

Cînd ridică din pămînt capul, îl zări la poartă pe căpitanul Metzger împreună cu un mandatar. Căpitanul tocmai se întorcea de pe Obcina Mestecănișului, iar în acea clipă se oprise surprins de ceea ce vedea și auzea; flăcăul din fața lui începuse să cînte un cîntec soldătesc în nemțește.

— O, soldat?

Ioniță se opri din cîntec. Înțepeni o clipă, apoi își aduse aminte de ale sale. Îl recunoscuse îndată pe căpitan. Era el acela care asistase la plecarea lui la oaste.

— Domnule căpitan, dumneata ai cîntat vreodată românește?

Căpitanul, surprins de o întrebare la care nu se aștepta, se făcu mai întîi că nu aude:

— Dumneata desigur îți faci o casă, dar ai putea să-mi arăți autorizația? Mi-am terminat serviciul pe astăzi, dar așa din omenie, n-aș vrea să te las să continui lucrarea în zadar.

— Sigur că n-a plătit-o, interveni mandatarul, pentru că eu mă ocup de aceste probleme, și dumnealui n-a dat pe la mine.

*

A doua zi a ars pădurea de la Moara Dracului și pînă la cantonul silvic de pe Valea Caselor. Ocolul analiză cazul dimpreună cu

jurații-cîmpulungeni. Cine putea avea pricini acolo? Fură îndată bănuți cîțiva, printre care și Ioniță Mercăș, pentru că pe el nu l-a lăsat pădurarul, după cum însuși omul statului susținea, să ia piatra de la temelia părăsită a unei case ce ar fi fost a unui străbun de-al fostului ostaș. Și pentru asta Mercăș l-a pocnit peste falcă, pînă l-a lăsat acolo lat, fără martori, iar pădurarul n-a mai zis ce-a făcut el după aceea, pentru că nu peste multă vreme după ce s-a dezmeticit, s-au auzit împușcături prin pădure și nu mult mai tîrziu s-a văzut spre Piatra Zimbrului un foc înalt, de parcă un fugar ar putea să se ascundă făcînd foc la răscruce de cărări.

Noi nu dăm a răzbunare codrului foc, au zis mai mulți la proces. Mercăș nu era de față. Și cum nu i-au crezut pe ceilalți, nu l-ar fi crezut nici pe el.

În noaptea aceea Ioniță ajunsese în Crucile Giumalăului, de unde vedea pădurea arzînd și-n asta un semn de dînsul înțeles.

— Tată, rosti apărînd în fața părintelui său, nu mai este chip. Tată, nu se mai poate.

Tată-său privi și el rugul de peste păduri și fața i se lumină adîncindu-și ridurile. Nu spuse multă vreme nici o vorbă.

*

Petre Flam ieși în tîrg de cu zori, bănuind că se întîmplase ceva și, ca să nu vie degeaba, porni și căruțele cu var către locul unde știa că-și fac unii-alții case, iar aceia să-l stingă singuri în gropi, spre păstrare. Părea să vie ploaie, dar poate tot apuca să ajungă la timp.

În fața bisericii zări strînsă lume multă. Văzîndu-l pe Flam, oamenii se dădură în lături, spre a-i face loc. El opri carele mai încolo, apoi se întoarse întrebînd:

- De asta a fost lumină roșie toată noaptea?
- Bade Petre, nu-i drept, n-au dat ai noștri foc pădurii.
- Feciorul lui Mercăș a plecat în codru.
- Vor să-i bage la ocnă pe cei învinuiți.
- Că nu-i numai Mercăș cu vina asupra-i.

Va-să-zică plecase în munți și feciorul lui Mercăș, dar altfel decît bătrînul.

Diaconul Constantin Grămadă încerca să dovedească glasurile de primprejur, dar fără prea multă ispravă. Atunci apărură panțirii și așa, fără pricină, începură a-i lovi pe cei adunați în fața bisericii.

— De ce dați? răcni diaconul, de această dată mult mai tare decît încercase să o facă pînă atunci. Ce v-am făcut, mă? Cu toată furia care îl răvășea acum îl lovi în față pe unul dintre cei care îi răsăriseră înainte.

Atunci se iscă o vînzoleală cumplită și se iscă și ploaia ce se prevestise mai întîi în oasele bătrîne ale lui Flam. După ce ploaia încetă, se putea vedea ulița albă ca de o zăpadă de primăvară, albă de la varul din carele lui Petre Flam, iar el zăcea mai încolo cu capul spart de un pat de armă, zăcea înălbit tot de varul lui, printre alte trupuri de cătane și de munteni.

Nu mult după aceea s-a putut vedea apărînd dinspre pădure un călăreț. Ajuns în dreptul bisericii, își scoase cușma de pe cap, apoi trecu pe lîngă fiecare trup însîngerat în parte. Cu o mișcare iute ridică în șea trupul vărarului și o luă spre locul ce-i zice Piatra lui Flam, îngropîndu-l.

Spre seară, același călăreț, dar de această dată urmat și de alții, urca drumul Rarăului pe malul Izvorului Alb.

Trecuse săptămîna și el pe Anița încă nu apucase să o vadă.

Așa a început răscoala lui Ioniță Mercăș din anul 1805.

FÎNTÎNA VARVAREI

rumetule, cum urci pe Valea Seacă spre culmile Răului ajungi într-un loc ce-i zice La Troci, unde apa cade în praguri repezi, involburîndu-se în curcubeie, răcorind cerul din jur cu stropi puzderie. De aici te abați spre stînga căutînd plaiul ce duce la Pietrele Doamnei și îndată dai de o fîntînă cu nume de fată, Fîntîna Varvarei; iar dacă te pleci însetat către luciul ei ai să vezi chipul aceleia de odinioară.

Era Varvara strănepoată de-a Dodului și locuia împreună cu tată-său și cu mamă-sa în casa întemeiată de moșul lor. Mai avea trei frați mai mari, de nădejde la horă dar și la treabă, avînd cunoștință să lupte cu firea și cu fiara, la nevoie. Și aveau ei și tovarăși buni, între care unul Florea care îi era drag și fetei.

La vremea asta ajunseseră austriecii de stăpîneau această parte de țară și cum purtau ei războaie întruna hai să ieie la oaste alți recruți și să-i ducă unde nu le-a fost nici gîndul vreodată. Așa se spune că i-au luat și pe cei trei frați ai Varvarei și pe mulți dintre cei de o seamă cu ei și pe Florea.

După lacrimile despărțirii au început zilele așteptării tot mai chinuite, pentru că anii treceau, iar de cei plecați nu se mai auzea. Despre cîte unul se auzea că a murit acolo sau dincolo, că-i bătea franțuzul întruna, de i-ar fi bătut măcar să-i destrame cu totul, dar nu, nu se mai sfîrșea.

De bătrîni și neajutorați, de atîta așteptare și jale muriră părinții pe rînd, mai întîi mama, apoi tatăl, care înainte de moarte rosti:

— Hei, fată dragă, ne-a fost să nu-i mai vedem. Tu ești tânără și vrednică; să ai putere și să-i aștepți și pe frații tăi, de care nu mai știm nimic și pe Florea, care știm că ți-a fost drag, iar dacă a veni, să știi că noi am voit să-i fii soție.

Fata plânse iar și după ce își îngropă tatăl, stătu de veghe singură. Vara o ajutau la treburi oamenii satului, așa că fînul nu rămânea necosit și nestrîns. Gospodăria nu se spulbera, dar nopțile, mai cu seamă acelea de iarnă, erau pustii. Numai urletul lupilor se abătea tot mai aproape de casă. Ca să-i îndepărteze, ieșea Varvara cu făclii aprinse, pe care le arunca spre haită, iar cei trei câini ai fraților ei, îmbătrîniți de trecerea anilor, dar încă vînjoși, mîrîiau și băteau împrejurul casei pînă în zori.

Primejdia era tot mai mare, numai că într-o noapte se petrecu mare minune: se auziră dinspre munte detunături. Cîțiva lupi căzură, iar asupra lor se aruncară înnebuniți alții rupîndu-le încă o dată rănilor însîngerate. Un câine o luă în partea aceea în salturi și lupii năvală după el îl ajunseră din urmă. Atunci se prăvăli către vale cel ce trăsese doborînd trei lupi. De aproape iarăși trase, pînă ce mai căzură cîțiva lupi, și ceilalți o luară la goană. Pentru câine era însă prea tîrziu; abia mai mișca gîtul său gros, cu capul cu botul scurt și lătăreț, de câine ciobănesc. Omul se aplecă încet asupra lui:

— Ursule, măi Ursule! Coada câinelui mai tremură o dată, ca de bucurie, apoi căzu moale în zăpada pufoasă.

Varvara era de-acum în spatele celui pe care îl recunoscuse de cum văzu care dintre câini o luase într-acolo:

— Grigoraș, de unde ai venit? Cînd ai venit? Cine te-a adus? Tu ești?

— Ți-oi spune tot, mîine jupuim lupii, îngropăm câinele și ți-oi spune tot. Am să pun otravă în carnea lupilor istora, iar eu m-oi duce iar.

Ceilalți doi câini urlau acum a singurătate și a moarte.

— Fă-i cumva să tacă, rosti fratele Varvarei dînd să intre în casă. Aș bea o cană de lapte și-apoi aș adormi. Dar fă-i cumva să nu-mi mai aducă aminte de moarte.

A doua zi fata află că Grigore, fratele ei cel mai mare, fugise din armată, după ce-i văzuse pe ceilalți doi, frații mai mici, murind sub ochii lui, care o vreme numai moarte văzură. El n-are de gând să moară. El are să se facă haiduc și dacă a muri măcar să știe pentru ce.

Plînse iar Varvara și abia într-un târziu întrebă și de Florea. Despre acesta Grigoraș nu știa nimic. Florea fusese trimis în altă parte, că unde nu se băteau nemții?

Grigoraș a îngropat cîinele, a jupuit lupii, le-a otrăvit carnea pe care a împrăștiat-o prin pădurea din apropiere, dar s-a gîndit să-și amîie plecarea pînă în primăvară, pentru că n-o să-l caute nimeni pe o vreme ca asta aici, în inima pădurii.

Și-a plecat în primăvară. Înainte de plecare, fata îl rugă:

— Am avut iarna asta un vis și nu ți l-am spus... Eu rămîn iară singură cu gîndul să mi se îplinească visul. Mi-a apărut în somn o zîna bună zicîndu-mi: „Varvara, ascultă-mă, dacă vrei să știi ceva despre Florea, fă o fîntînă în care să te uiți dimineața și seara pînă-ntr-o zi cînd ai să-i vezi iubitului tău chipul și drumurile, și așa ai să-l găsești și-o să fiți împreună”. Ajută-mă Grigoraș, să fac fîntîna!

Împreună au făcut-o, iar cînd fîntîna a fost gata, Grigoraș a băut apă din ea și-a zis că-i bună și că are să se întoarcă să beie mereu de aici, a îmbrățișat-o pe sora sa dorindu-i la plecare să izbutească a-i dezlega drumurile lui Florea, și-ndată a plecat.

Fata, rămasă singură, s-a tot uitat dimineața și seara, așa cum o povățuise zîna cea bună, în luciul fîntîinii trei ani la rînd. Din cînd în cînd zărea doar chipul fratelui ei oglindindu-se în undele limpezi, alături de chipul ei. Grigore se întorcea pe acasă de dorul fetei și ca să-și mai ajute sora la treburi, pe care ea singură nu le dovedea. Adeseori îi spunea:

— Surioară, nu mai plînge! Surioară, te prăpădești așteptîndu-l. leși și tu în lume. Surioară, nu mai plînge.

După ce-a fost și al treilea an, Varvara a murit.

De atunci a trecut multă vreme. Călătorii spre Rarău care urcă pe drumul Văii Seci s-au înmulțit, iar în fîntîna în care chipul lui

Florea nu s-a mai văzut, toți zăresc, atunci când se apleacă spre ea spre a-și potoli setea, sub vălul tremurat al oglinzilor, Chipul frumos al Varvarei.

La vremea asta Grigoraș împlinea patruzeci de ani, din care zece fusese cătană la împăratul și trei haiduc. Aflînd' degrabă de moartea surorii sale, o înmormîntă după datină. Sunară trei zile buciumele peste munții de prin împrejurime.

Tot atunci se hotărî să facă Florea patruzeci de izvoare cu jgheaburi și fîntînițe în calea tuturor celor însetați. Le poți vedea și astăzi însoțindu-te între Dorna și Broșteni, de cealaltă parte a Rarăului.

MOVILA LUI HURMUZACHI

ra prin anul 1860, cam printr-al cincilea de cînd Eudoxiu al lui Hurmuzachi venea în târgul nostru al Cîmpulungului, ca să facă băi de cetină. De acum începuse să se teamă de bătrînețile care nu ne iartă nici pe unul și se gîndi să se îngrijească de durerile oaselor sale.

De fiecare dată prindea vorbă cu țăranii noștri și se bucura de felul oamenilor acestor locuri, ori se întrista de necazurile lor. Mai adesea se întîmpla treaba aceasta mai de pe urmă pentru că necazurile erau multe, și el le asculta pe toate.

Auzindu-se că Hurmuzachi se ocupa cu treburi de judecată, îndrăzniră căpeteniile obștii cîmpulungene să-i pună dinainte șirul cel lung al pricinilor lor cu Cămara. Mai cu seamă nu se mai puteau răbda nedreptățile pricinuite de domnii de la curtea împărătească ori de pe la alte curți mai mărunte în privința hotărnicirii pămîntului obștii, pe care noii veniți austrieci îl rîvneau pentru ei, socotindu-l ba proprietatea statului, ba a cutărui sau cutărui baron. De unde și pînă unde? și de cînd?

Se hotărî în vara aceluia an un proces, care tocmai se apropia.

— Oameni buni, le zise Hurmuzachi muntenilor, trebuie să nu ne dăm bătăuți neamțului.

Procesul avea loc la Cîmpulung în ziua de Armindenii 1861 și Eudoxiu Hurmuzachi, care culesese între timp tot felul de dovezi de la omeni, dovezi întemeiate pe acte vechi, rămase de la voievozii cei de demult, unele de la Erhăneștii și Călimăcheștii porniți spre domnie din partea locului, dar încă altele de pe vremea lui Alexandru cel

Bun, primul care vorbește despre noi la 1410, pe cînd pe aici nu era altă școală decît aceea a suferinței și a dragostei noastre. Am învățat la ea cum s-a putut mai bine că de altfel după capul stăpînilor veniți peste noi numai nemțește s-ar fi convenit să învățăm.

A vorbit atunci la proces Eudoxiu Hurmuzachi, de lăcrimau muierile în sală și mai că îi podidise și pe bărbați plînsul, numai că nu se cădea. Ba încă și trimișii de la Viena n-au avut ce face și s-au plecat în fața atîtor spuse grăitoare:

— Sînt oamenii aceștia ai Cîmpulungului slobozi din vremurile cele vechi, aici, la hotare de țară, și drepturile lor de apărători de moșie au fost sfințite de truda lor și nesmintite de domnii țării Moldovei, care le-au întărit prin legăminte. Nu s-ar cuveni ca împăratul să facă altfel, pentru că el își zice că-i luminat și așa ar voi și oamenii noștri să-l cunoască.

A urmat după aceea șirul de dovezi de stăpînire a munților pînă la hotarul cu bistrițenii, pînă la hotarul Dornelor și în cealaltă parte pînă la Vama.

Dacă nu pe de-a întregul, totuși ceva s-a cîștigat atunci și toată lumea adunată afară a hotărît cu bucurie să urce cu fruntașii comunei, cu Hurmuzachi și cu trimișii împărătești pe Rarău, ca acolo să sărbătorească împlinirea unui vis mai vechi.

De multă vreme nu obținuseră muntenii un cîștig în lupta lor cu oficialitățile. Răscoalele mai vechi, ca aceea a lui Ioniță Mercăș, de la începutul veacului, rămăseseră în tainițele sufletului, ca să aprindă cîndva scînteia altora, că, vezi dumneata, dumnezeu îi prea sus, și împăratul prea departe.

Ajunși sus, la poalele stîncilor, au întins masă mare, ca acelea din poveste.

Primăvara venise timpurie și oile erau urcate la munte. Făcuseră parcă anume ciobanii caș și lapte acru, de au mîncat domnii comisiei cu mare poftă și s-au minunat văzînd ceea ce nu mai văzuseră.

Un bătrîn de-al nostru s-a fost găsit să-l întrebe pe unul dintre ei: mîncat-ai dumneata, domnule, mioară pe țigla așa cum știm noi s-o facem?

Acela însă mîncă mai departe, în loc de orice răspuns. Și cînd le-au mai dat și lapte acru de oi de-l tăiau cu cuțitul și-l duceau

pe-o frunză încremenită domnii de mirare. Apoi s-a băut vin, răcit binișor la izvor. Au băut vinul trimișii împărătești, dar parcă tot mai cu poftă au băut românii noștri. După aceea s-au hotărât să adune fiecare câte o piatră și să facă o movilă mare, ca să rămână amintirea acelei zile neștersă.

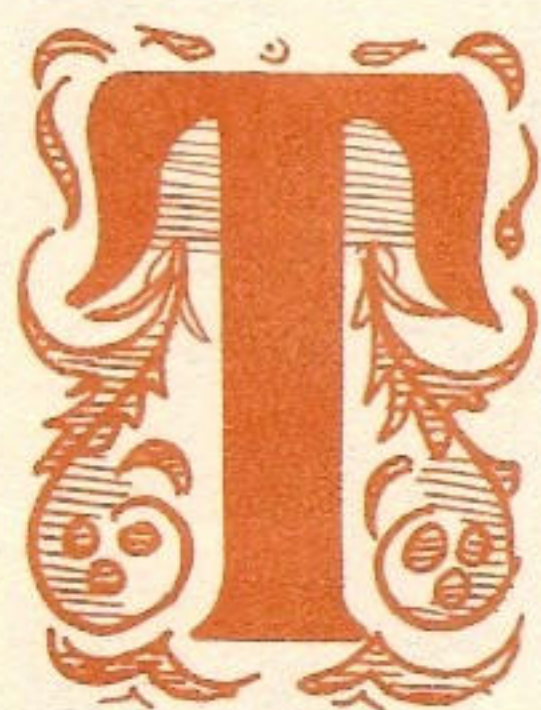
Erau mulți și piatră cu piatră s-a adunat într-un morman uriaș.

În anii care au trecut după aceea s-au tot adunat pietre peste pietre, pentru că și faima movilei începuse, nu știu cum, să crească, iar numele i-a rămas de atunci Movila lui Hurmuzachi.

Peste vreo câțiva ani a apărut aici o cabană; alături de ea, acoperită cu pământ și iarbă, movila e una cu muntele, ca de când lumea.

DE CE-S CIOBANII FĂRĂ NEVESTE LA STÎNE?

răia într-o vreme pe meleagurile noastre un fecioraş sărman, căruia îi zicea Pinte. S-a prins el slugă la unii şi la alţii, pînă cînd, destoinic fiind, şi-a făcut turma lui, de care avea grijă dimpreună cu un cîine ciobănesc zdravăn cît un urs şi o mioară pe care o botezase Oacheşica.

Plaiurile Rarăului şi ale Giumalăului erau ale sale din primăvară pînă în toamnă. Iarna cobora în sat, la gospodăria lui orînduită aşa cum se cade şi de care mamă-sa, fiindcă numai ea mai trăia, avea grijă deosebită.

Şi-i zice lui Pinte mama într-o zi:

— Apoi tu, dragul mamei, de-acuma ar trebui să te însori; eu îs bătrîna şi-i nevoie în ograda noastră de-o femeie tînără şi harnică.

— Nu ştiu niciuna, răspunse Pinte, că eu mai mult pe munte am stat şi pe acolo numai zînele dacă umblă.

— Şi n-ai găsit niciuna?

— Mai vin ele prin poveştile ciobanilor cu care mă găsesc, altfel...

— Ei, uite cum om face, se prefăcu mama a nu auzi: iarna tot clacă după clacă se ţine în sat; du-te şi tu pe acolo cu flăcăii şi fetele laolaltă.

Flăcăul nostru s-a dus pe la clăci, aşa cum l-a povăţuit mama sa. S-a dus o dată, s-a dus de nouă ori, pînă i-a venit rîndul să spună şi el o poveste, iar a zis că poveşti nu ştie, dar le-a spune una adevărată. Aşa a început să povestească cum un fecior sărac şi o mioară năzdrăvană au scăpat de sărăcie.

Toți cei de față l-au crezut, dar mai cu seamă o fată care pusese ochii pe el încă din prima seară, căzîndu-i drag.

N-a trecut mult și cei doi au intrat în vorbă și, din vorbă în vorbă, au mărturisit că se au dragi. Venea de acum primăvara, iar ei cum să se despartă? Tocmai făcuseră nunta, iar acum venea vremea să se despartă.

Atunci ce-i veni în cap lui Pinte:

— Te iau cu mine la stîină, ca să fim tot împreună.

Degeaba lacrimile mamei că n-o avea cine s-o ajute la treburi. Feciorul și fata, socotindu-se de acum el bărbat și ea femeie, au plecat cu oile la munte. În fața turmei era mioara cea năzdrăvană, în urma turmei — Pinte și cu mîndra lui.

Ajungînd în poiana unde de mai mulți ani se găsea tîrla, Pinte lăsă oile în seama cîinelui și a mioarei, care, își zicea ciobanul, dovediseră și în ceilalți ani că știu ce au de făcut, iar el rămase sub gluga sa ciobănească împreună cu tînăra-i nevastă.

Veni vremea să fie date oile la strungă, treabă pe care o făceau altădată împreună ciobanul și mioara năzdrăvană. Văzînd că mioara nu-i împlinește ca odinioară dorința, el o îndemnă cu glasul cam răstit:

— Oacheșică, dă la strungă! repetă Pinte cu glas supărat, după care rămase în așteptare mai departe sub glugă împreună cu tovarășa lui, de care simțea că nu se mai poate dezlipi nici o clipă.

— Deie-ți mîndra de sub glugă, veni răspunsul mioarei așa cum n-o mai auzise el vorbindu-i vreodată.

Nu mult după acestea, mioara o luă spre apus, iar oile, ca oile, se luară după mioară.

Acum ciobanul nici nu știa ce să mai facă: să-și caute oile ori mîndra să-și caute. De la o vreme, umblînd într-o parte și-n alta, pierdu și dragă și turmă.

Și tot umblă Pinte de atunci întrebînd întruna, fără odihnă, fără alinare. Și tot de atunci știu ciobanii noștri să steie singuri vara întreagă la stînele lor, doinind acolo de dorul celor de-acasă.

POVESTEA UNUI FLUIER

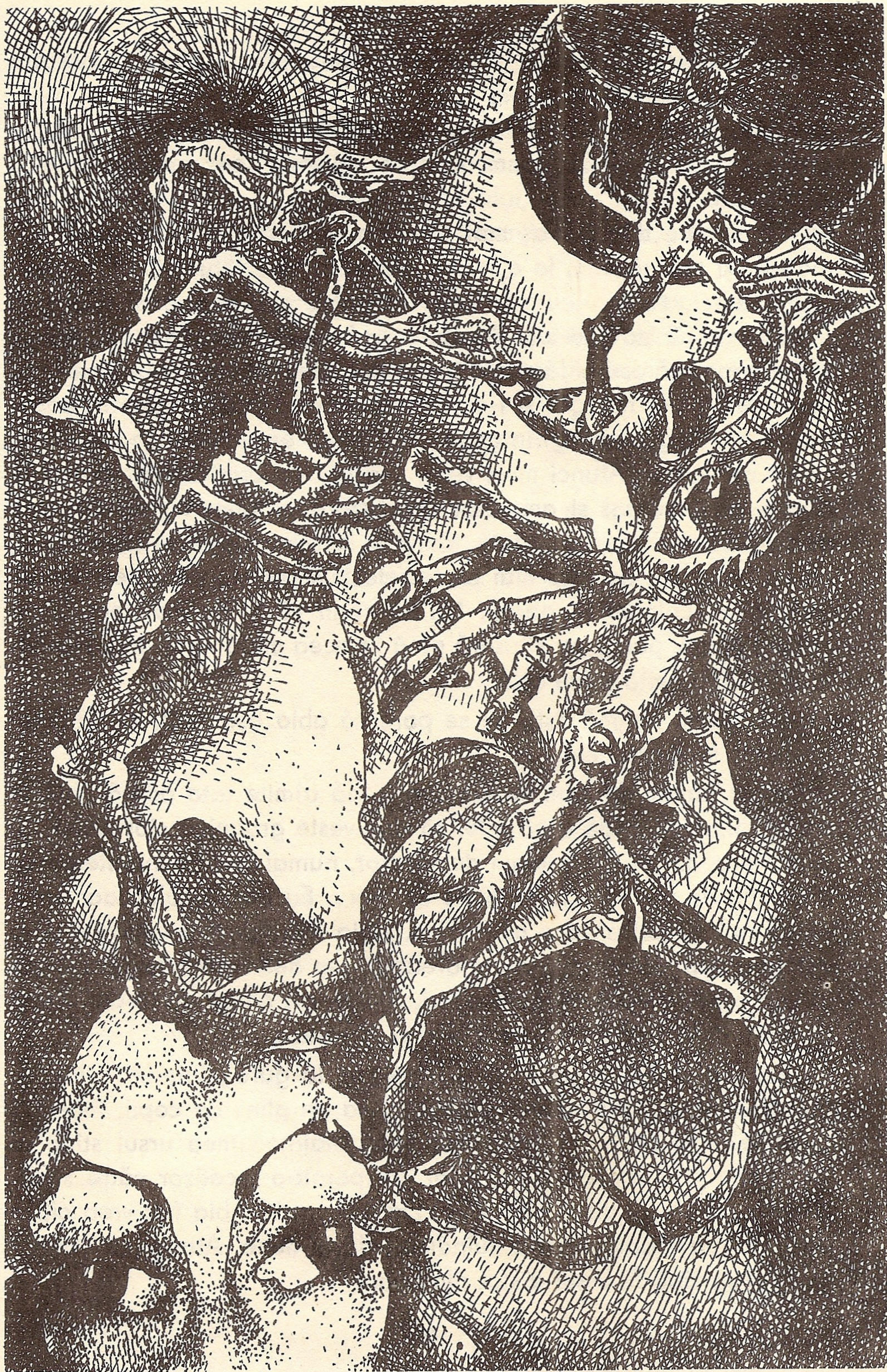
ndemnat de copii, bădița Mihai începu a povesti cu glasul lui molcom.

„Eram eu numai de vreo câțiva anișori, ce, voi sînteți flăcăi zdraveni și flăcăoance, eu eram cum vă spun, numai de-o șchioapă, de mă prăpădea mama la marginea ogorului nostru, că n-avea cu cine mă lăsa. Eram cel mai mare între cei ce încă nu erau și aveau să fie mulți, cum se cuvine la o casă românească. Scînceam eu cît scînceam, dar de la o vreme trebuia să o scot altfel la vreun capăt și să tac. Văzînd că nu-i chip s-o-nduplec pe mama, ieșeam din scutece sau ce-or fi fost acelea, și mă tîram în toate părțile printre ierburile cele înalte de la marginea arăturii. Și bătea prin firele de iarbă vîntul, iar eu auzeam cum face iarba în așteptarea toamnei: șuiera și-mi era drag s-o ascult.

Mai tîrzior, a început a mă lua și tata cu el la cosit, iar mie îmi plăcea să merg în urma lui ca să aud fișîitul coasei și foșnetul tremurat al ierbii înfiorate de lucirea oțelului rece și de puterea fierbinte a tatei. În urmă rămîneau tijele firelor de iarbă peste care vîntul trecînd le făcea să cînte în lunecarea sa neînteruptă.

L-am rugat într-o zi pe tata să-mi taie o ramură de soc. Eu am golit-o de miez, apoi am făcut după pilda vîntului. Mare minune! Lemnișorul acela a început să cînte. N-avea decît chipul unei țevi de la sucalele mamei, dar cînta. Părură că s-au adunat, cînd am început a sufla în ritm schimbător și a mișca un deget la capătul celălalt al țevii, împrejurul meu toate păsările ce le cunosc cîntătoare ale codrului pe care începeam a-l cunoaște. Numai că păsă-

rile ce le cunosc eu că sînt cîntătoare erau de acum gata de plecare către țările cele calde.

Eu în iarna aceea mi-am adunat sufletul de dorul lor cîntînd în țevișoara de soc pe care am auzit că alții înaintea mea și a tatei o botezaseră tilincă.

Cît despre tilincă v-aș mai spune o treabă: crescusem de acum mărișor și mă găseam la o nuntă privind de pe lături. Ca la nuntă, toate trebuiau să fie cum se cade pregătite și aproape că așa ar fi fost, numai că stăteau toți, de parcă ar fi fost la înmormîntare. Nu se știe care supăraseră lăutarii, iar aceia plecară spre a nu se mai întoarce cît i-ai fi rugat și i-au rugat destul. Mirele dădea în boală de necaz. Degeaba rugi în toate părțile; nu era nimeni să cunoască vreun alt lăutar. Atunci mi-a venit așa într-o doară un gînd: numai ce-am sărit gardul și am tăiat cu custura o rămurică de soc, am potrivit-o cum știam și-ndata mare a fost iarăși nuntă cu veselie, de-au jucat cei de față mai cu foc decît dinainte, iar mirele a mai prins și el culoare în obraji. Nu vă spun că și-au mai încropit și ceilalți tilinci, parcă nu știuseră pînă în acea clipă că în mîna românului nostru cîntă toate cele.

Iar acum, fiindcă asta mi se pare că abia așteptați, să vă spun povestea fluierului meu.

Eram numai de vreo zece anișori. Mă trimite tata odată pînă la o stîină undeva unde avea oile, să duc veste grabnică ciobanilor. Și cum mergeam eu cît puteam de repezor, numai ce văd înaintea mea o namilă de urs cît o nenorocire de mare. Eu stau locului, dar ursul nu stă, ci dă către mine mormăind. Abia am reușit, nu știu ce mi-a dat prin cap, să-mi mișc mîna dreaptă, s-o duc spre brîu, ca pentru ultima oară în viața mea să cînt la fluier, ori poate că m-am gîndit să ții o dată tare din el, doar m-a auzi careva.

Dar să vedeți minune, cînd l-am dus la gură, fluierul în loc de țiuit a scos un sunet dulce și subțire, ca un plîns de copil. Ridicînd pleoapele de pe ochii înlăcrimați, văd înaintea mea ursul stînd în loc. Am mai cîntat o vreme, apoi am pornit-o încetișor către stîină, părăindu-mi-se că ursul adormise. Da' ce crezi? Abia fac vreo cîțiva pași că văd îndată namila luîndu-se după mine. Atunci eu iar am început să cînt. Și ursul a stat din nou.

Am pornit-o acum cu spatele înainte, iar ursul, care parcă prinsese gust de muzică, încetișor după mine. Și-așa, încet-încet am ajuns aproape de stîină. Acum trebuia să fac cumva ca să păcălesc ursul. Mi-am adus aminte că mai am un fluieraș la mine. L-am scos și l-am aruncat drept lîngă botul ursului, care l-a prins cu labele de dinainte și l-a dus către gură încercînd să facă ceea ce mă văzuse pe mine că făcusem.

Cum ursul era ocupat cu încercarea lui de a cînta, fiind mînios că nu reușește, nu m-a văzut cînd am tulit-o înspre stîină, de unde au ieșit înainte-mi dulăii cei mari ai tatei, să-mi deie scăpare. Ursul se întoarse spre întunecimile codrului.

Veți spune că nu-i asta povestea tuturor fluierelor, dar ea este povestea fluierului meu."

Unii dintre copiii care au auzit povestea se spune că ar fi visat în noaptea care a urmat că s-au întîlnit cu ursul, dar fiecare dintre ei avea asupra-i cîte un fluier fermecat.

REÎNTÎLNIREA

i-au adus aminte de bătrîn. Uitaseră cu toții cum se numea cu adevărat; acum îi spuneau bătrînul. Pe vremea cînd trăia, dacă se întîmpla să-l întîlnești, te întreba dacă îți place pădurea și dacă de aceea te afli acolo, era curios să afle dacă nu te-ai rătăcit numai așa din întîmplare, și atunci era bucuros să-ți arate o cărare, cea mai scurtă, dar și cea mai grea, de aceea se putea întîmpla să te rătăcești și mai rău.

Ne-am reîntîlnit în toamna aceea toți prietenii de altădată. Su-iam pe Hurghiș, fugărind o vedenie ori fugăriți de ea.

— Unde zici că îi este mormîntul?

— Uite-l! a strigat cineva; atunci bătrînul a rînjit prima oară în fața noastră. Își însemnase trecerea pe trunchiul unui copac. Poate i-o încrustase altcineva. De acum era totuna.

— Ăsta e semn și pe mormîntul lui: barba și pletele sale năpă-dind de pretutindeni. Aici s-ar putea să fie mormîntul lui.

L-am privit prima oară pe unul dintre cei care îmi vorbeau. Mi-a părut că rîde. Apoi n-a mai rîs, ba mi-a părut îngrijorat.

— Copacul e prea bătrîn și uscat. N-a putut muri de atîția ani! a rostit din nou cel ce se îngrijorase.

M-am uitat cu atenție la el și l-am recunoscut pe cel care că-zuse. Își legase între timp degetele fine cu cravata. Primul lui gest imprevizibil, pentru care avea să fie muștrat acasă de nevastă-sa, poate avea să se mustre însuși, căci de la o vreme nu mai există scăpare.

– Nu mai înțeleg nimic! a avut iarăși putere să spună, apoi n-am putut să-l mai privesc. Simțeam acum că toți așteaptă ceva de la mine, măcar confirmarea inutilității acțiunii noastre, imposibilitatea de readucere la o matcă părăsită de multă vreme sau poate seacă și atît. Dar se mai așteptau să-i îndemn încă la drum.

– Haideți! Sus! le-am spus și au pornit pe Hurghiș la deal după mine. Aveam impresia că de acum toți încep să-și amintească.

Fusesse pe aici frontul. Trecuseră și nemții și rușii. Căștile lor rătăcite prin ierburi strîngeau apă de ploaie. Păsările domestice ar fi băut apă din ele. Cele sălbatice zburau mai departe la izvoare, ori se adăpau din rouă de-a dreptul. Mai putea fi găsit prin ierburi și cîte un trup cu capul hirsut. Mușchiul se amesteca printre firele bărbii și totul părea răscolit de mistreți. Erau acolo și arme cărora nu le trecuse încă duhul lor rece în pămînt. Oamenii pădurii le-au strîns, răscolind încă o dată lutul sfîrtecat de mistreți.

Mulți răbdau de foame, mai cu seamă la oraș, dar oamenii pădurii aveau carne.

Bătrînul își pierduse tihna. Bătrînul nu mai întreba pe nimeni ce dor îl mîină prin pădure. Nimeni nu-l mai zărea zile întregi, și figura sa începuse să intre în legendă. Unii spuneau că se înmulțește pretutindeni prin codri semnul figurii sale, acolo unde se știa că vin sălbătăciunile să bea apă, să lingă sare, să se împreuneze. Mai spuneau alții că are bătrînul ascunzători.

La ascunzătorile bătrînului s-au gîndit toți cei care erau cu mine atunci cînd au simțit deodată pămîntul vuind surd sub picioarele lor: vuia ca un clopot îngropat de viu.

– Da, aici, dedesubt sta bătrînul cu pușca în mîină.

– Dar n-o fi împușcat căprioare!?

M-am bucurat auzind mărturisindu-se această neliniștită întrebare, deși cel ce vorbise părea mai mult întrebător decît neliniștit. Și m-a întrebat iar: Lupii veneau să bea apă aici?

– Care lupi? am răspuns. Veneau și lupii... Veneau pe celălalt mal, le părea mai bun decît acesta. Dar care lupi? am șuiert din nou.

— Cum asta? a tresărit cineva. Ce dreptate e aici? Oamenii aceia voiau să trăiască, erau tineri, bătrînul nu era nimic altceva decît un bătrîn.

Nu înțelegea nici unul că atunci pentru mulți lumea se prăbușise, lumea cu legile ei drepte sau nedrepte, pe care bătrînul nu le respecta din simplul motiv că nu avea de-a face cu ele. Bătrînul simțea încă puterea legii lui și a celorlalți, a celor care veneau totuși să împrîștineze căprioarele.

— Știau ceilalți că bătrînul e ascuns în locul acesta?

— Știau că e aici sau în altă parte, și totuși veneau aici și acolo, oriunde ar fi fost. Cine venea își făcea cruce cu mîna lui noduroasă; aștepta căprioare, dar îl aștepta și pe bătrîn. Era bucuros să trăiască sub forma aceasta a așteptării.

Întîi a tras bătrînul și după ce tot el a căzut s-a auzit bubuitura puștii celui alt care avea să înțeleagă mult mai tîrziu ce se întîmplase cînd tunetul acela ca din fundul pămîntului îi speriasse vînatul. Numai marea dibăcie a braconierului i-a putut curma zborul de peste brazii mărunți de pe malul pîrîului. Omul și-a luat prada din locul unde căzuse, pregătindu-se să uite totul.

Oamenii din sat l-au căutat o vreme pe bătrîn. Apoi au fost închiși mai mulți și obligați să mărturisească faptul că ar fi, dacă nu de vină, cel puțin știutori ai cauzei morții acelui singuratic. Nu știa nimeni nimic. Unii începuseră chiar a crede că bătrînul nici n-a existat vreodată.

Între timp cineva încetase să mă asculte. Continua de unul singur cercetările. L-am auzit glasul în susul pîrîului. Ne chema. Striga cuprins de o neliniște hilară de copil pe care l-a apucat noaptea la marginea satului, în dreptul cimitirului. Cîțiva au luat-o la fugă, dîndu-mi impresia că aleargă să-l salveze ori ca să-l deposeze de proaspăta descoperire.

S-au strîns alături, trup lîngă trup, tăcînd. Sub luciul tremurat al apei se zărea o bîrnă și pe ea se putea vedea același semn obsedant și straniu al trecerii bătrînului — barba și pletele lui răvășite.

Pentru prima oară am regretat hotărîrea de a căuta ceea ce avea să nu mai poată fi găsit vreodată.

— Să săpăm!

— Nu-i aici. Nu-i nimic sub această albie.

Ei mă priveau uluiți, doar eu fusesem cu propunerea aventurii; ei acum erau entuziasmați, în timp ce-l priveam pe fiecare în parte, căutându-l pe cel vinovat de moartea bătrînului, de adevărata moarte a bătrînului.

CUPRINSUL

<i>Focul viu . . . . .</i>	5
<i>Drumul lui Dragoș . . . . .</i>	7
<i>Valea Bourului . . . . .</i>	13
<i>Piatra Zimbrului . . . . .</i>	16
<i>Povestea Moldei . . . . .</i>	18
<i>Slătioara . . . . .</i>	21
<i>Hălăuceanul . . . . .</i>	25
<i>Piatra Buhei . . . . .</i>	33
<i>Dodul și tătarii . . . . .</i>	35
<i>Plaiul tătarilor . . . . .</i>	41
<i>Piatra Străjii . . . . .</i>	44
<i>Ulmii de la Sadova . . . . .</i>	47
<i>Iezer . . . . .</i>	50
<i>Comoara de pe Rarău . . . . .</i>	54
<i>Peștera liliiecilor . . . . .</i>	58
<i>Stîlpul lui Vodă . . . . .</i>	61
<i>Poiana Sihăstriei . . . . .</i>	63
<i>Piatra lui Flam . . . . .</i>	65
<i>Fîntîna Varvarei . . . . .</i>	76
<i>Movila lui Hurmuzachi . . . . .</i>	81
<i>De ce-s ciobanii fără neveste la stîne? . . . . .</i>	85
<i>Povestea unui fluier . . . . .</i>	88
<i>Reîntîlnirea . . . . .</i>	92

Redactor: GHEORGHE DRĂGAN

Tehnoredactor: MIHAI BUJDEI

Apărut 1981. Format 70×100/16. Coli tipo 6

Bun de tipăr la 5.VIII.1981

Editura Junimea, str. Gheorghe Dimitrov, nr. 1

IAȘI—ROMÂNIA

Tipărit sub comanda nr. 66 la Întreprinderea poligrafică Sibiu
Șoseaua Alba-Iulia, nr. 40

1771
1772

EDITURA
JUNIMEA

Lei 5,25